

Sprawozdanie
z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2012 roku

1. Wprowadzenie

Rok 2012 był czternastym pełnym rokiem działalności Rady ds. Systemu Płatniczego, organu opiniodawczo-doradczego przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego, utworzonej na podstawie *uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego.*

Rada ds. Systemu Płatniczego uznała w 2000 r. za wskazane opracowywanie rocznych sprawozdań ze swojej działalności oraz rozpatrywanie i przyjmowanie ich na pierwszym posiedzeniu Rady w kolejnym roku, a następnie przedstawianie do zatwierdzenia Zarządowi Narodowego Banku Polskiego. Podobne sprawozdania za lata 1998-2011 były przyjęte przez Radę ds. Systemu Płatniczego i zatwierdzone przez Zarząd Narodowego Banku Polskiego.

2. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego w 2012 r.

2.1. Aspekty organizacyjne

Skład osobowy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2012 r. przedstawiono w załączniku nr 1.

W załączniku tym podano również nazwiska osób upoważnionych przez członków Rady na mocy *uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego* zmienionej *uchwałą nr 44/2001 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 13 lipca 2001 r.* do reprezentowania ich w pracach Rady w razie ich nieobecności.

Poza członkami Rady i osobami upoważnionymi w posiedzeniach uczestniczyli eksperci z instytucji reprezentowanych w Radzie, a także zaproszeni przedstawiciele innych instytucji, jeżeli ich obecność była uzasadniona tematyką posiedzenia.

Przewidywany zakres zagadnień rozpatrywanych przez Radę ds. Systemu Płatniczego został określony w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2012 roku*, zwanym dalej

Planem (załącznik nr 2), który został opracowany na podstawie propozycji członków Rady i przyjęty na posiedzeniu Rady w dniu 30 marca 2012 r.

W 2012 roku Rada odbyła pięć posiedzeń, w tym 4 zgodnie z *Planem*, w dniach: 30 marca, 29 czerwca, 21 września i 14 grudnia, oraz jedno posiedzenie dodatkowe w dniu 20 kwietnia. Posiedzenie dodatkowe zostało zwołane przez Przewodniczącą Rady w związku z niewyczerpaniem porządku obrad podczas posiedzenia w dniu 30 marca.

Miejszem czterech posiedzeń była siedziba Centrali NBP, jedno odbyło się w Klubie Bankowca w Warszawie.

Wszystkim posiedzeniom Rady przewodniczył p. Piotr Wiesiołek, Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP – Pierwszy Zastępca Prezesa NBP.

Po każdym posiedzeniu wydawano komunikat prasowy, który następnie był przekazywany środkom masowego przekazu oraz publikowany na stronie internetowej NBP.

W roku sprawozdawczym Rada zajęła się 40 tematami, przy czym zrealizowała 34 spośród 35 tematów objętych *Planem*. Temat *Elektroniczna faktura – problem prezentacji treści faktury w usługach bankowych typu EBPP* został wycofany na wniosek Związku Banków Polskich. ZBP zaproponował włączenie zagadnień będących jego przedmiotem do *Rocznego planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2013 r.*

Ze względów organizacyjnych niezbędne było przeniesienie tematu *Wyniki badań dotyczących postaw osób starszych w zakresie korzystania z usług bankowych, instrumentów płatniczych oraz nowoczesnych technologii* z grupy tematów dyskusyjnych (A) do grupy tematów informacyjnych (B).

W roku sprawozdawczym Rada zajęła się dodatkowo 6 następującymi tematami:

1. *Prezentacja wyników badania postaw Polaków powyżej 60. roku życia wobec obrotu bezgotówkowego* (A),
2. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiające wymogi techniczne dla poleceń przelewu i poleceń zapłaty oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 924/2009 – analiza i wnioski dla Polski* (A),
3. *Samoocena programu „Kartą VISA zapłacisz wszędzie” organizacji VISA* (A),
4. *Samoocena programu „Innovation for Poland” organizacji MasterCard* (A),
5. *Raport „Integracja europejska i innowacje na rynku usług płatniczych”* (B),

6. *Informacja o przyjętych przez Koalicję na rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności decyzjach w zakresie realizacji możliwego wariantu działania dotyczącego programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce (B).*

Włączenie do *Planu* ww. tematów nastąpiło w wyniku zgłoszenia takiej potrzeby przez niektórych członków Rady m. in. w dyskusji nad innymi pokrewnymi zagadnieniami.

W 2012 r. Rada zajęła się łącznie 38 tematami merytorycznymi, spośród których 17 należało do grupy tematów dyskusyjnych (kategoria A), zaś 21 było tematami informacyjnymi (kategoria B).

2.2. Aspekty merytoryczne

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w kilku latach poprzednich, prace Rady grupowały się w dwóch obszarach tematycznych:

- zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej, obejmujące następujące tematy:

w kategorii A:

- Dostęp do zwykłego rachunku płatniczego – Zalecenie Komisji Europejskiej,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiające wymogi techniczne dla poleceń przelewu i poleceń zapłaty oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 924/2009 – analiza i wnioski dla Polski,
- Stan przygotowań do implementacji usług CCP dla rynku OTC realizowanych przez KDPW,
- Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2011 r.,

w kategorii B:

- Raport Integracja europejska i innowacje na rynku usług płatniczych,
- Sprawozdanie z wdrażania SEPA w Polsce,

- zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego, w tym:

w kategorii A:

- Raport z prac Zespołu Roboczego ds. Opłaty Interchange,
- Stanowisko organizacji płatniczych wobec propozycji zmian w wysokości i strukturze opłat interchange od bezgotówkowych transakcji kartowych na rynku polskim,
- Stan prac nad realizacją *Programu redukcji opłat kartowych w Polsce (PROK)*,
- Kryteria oceny programów organizacji kartowych,
- Samoocena programu Kartą VISA zapłacisz wszędzie organizacji VISA,
- Samoocena programu Innovation for Poland organizacji MasterCard,
- Możliwe warianty programowania rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce,
- Prezentacja wyników badania zwyczajów płatniczych Polaków,

- Zwyczaje płatnicze Polaków i mieszkańców innych krajów na podstawie badań dziennikowych przeprowadzonych przez banki centralne w Polsce i innych krajach,
- Prezentacja wyników badania postaw Polaków powyżej 60. roku życia wobec obrotu bezgotówkowego,
- Wdrażanie dobrych praktyk w zakresie obsługi osób niepełnosprawnych przez banki.

Ponadto Rada opiniowała *Ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2011 r.* i *Ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2012 r.*

w kategorii B:

- Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2011 r.),
- Zmiany w zasadach realizacji polecenia zapłaty w Polsce wynikające m. in. z wejścia w życie ustawy o usługach płatniczych,
- Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2011 r. – czerwiec 2012 r.),
- Informacja nt. podmiotów prowadzących działalność polegającą na realizowaniu międzynarodowych przekazów pieniężnych,
- Nowelizacja rozporządzenia Ministra Finansów dotycząca zakresu informacji o transakcjach oszukańczych z wykorzystaniem kart płatniczych,
- Informacja nt. stanu prac dotyczących systemu SORBNET2 (dwukrotnie),
- Almanach płatniczy dla osób wykluczonych finansowo,
- Wyniki badania dotyczącego postaw osób starszych w zakresie korzystania z usług bankowych, instrumentów płatniczych oraz nowoczesnych technologii,
- Informacja nt. funkcjonowania Systemu Rozliczeń Płatności Natychmiastowych (Express ELIXIR),
- Informacja o przyjętych przez Koalicję na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności decyzjach w zakresie realizacji możliwego wariantu działania dotyczącego programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w IV kwartale 2011 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w I kwartale 2012 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w II kwartale 2012 r.,

- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w III kwartale 2012 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – IV kwartał 2011 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – I kwartał 2012 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – II kwartał 2012 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – III kwartał 2012 r.

Poniżej przedstawiono krótkie omówienie tematów należących do kategorii A, prezentowanych podczas posiedzeń Rady, oraz postanowień Rady wynikających z rozpatrywania poszczególnych tematów według podanej powyżej klasyfikacji.

2.2.1. Zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej

Dostęp do zwykłego rachunku płatniczego – Zalecenie Komisji Europejskiej

Informację na powyższy temat przedstawił Związek Banków Polskich na posiedzeniu Rady w dniu 20 kwietnia 2012 r. Poinformowano, że prezentowany materiał został przygotowany przez Zespół ds. Podstawowego Rachunku Bankowego, zwany dalej Zespołem, działający w ramach Komitetu ds. Systemu Płatniczego ZBP i składający się z przedstawicieli 8 banków komercyjnych oraz NBP. Na mocy rekomendacji Rady z dnia 3 października 2011 r., Zespołowi powierzono zadanie wypracowania założeń do zwykłego rachunku płatniczego w Polsce w świetle *Zalecenia Komisji Europejskiej w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego*, zwanego dalej zaleceniem. Zespół w pierwszej kolejności zajął się analizą treści zalecenia w aspekcie zadania powierzonego mu przez Radę, a następnie sformułował założenia do zwykłego rachunku płatniczego w Polsce, zwanego dalej zwykłym rachunkiem. Obejmują one ogólne cechy takiego rachunku, zasady jego otwierania, cechy konstrukcyjne oraz zapisy na temat sposobu określenia opłat.

W zakresie zasad dotyczących otwierania zwykłego rachunku Zespół zawarł w założeniach wytyczną, aby rachunki były oznaczone w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację przez konsumentów, niezbędną ze względu na przysługiwanie prawa do przedmiotowego rachunku wyłącznie osobom nieposiadającym innego rachunku na terenie danego kraju. Wyjaśniono, że obecnie nie istnieje narzędzie, które dawałoby możliwość stwierdzenia nieposiadania innego rachunku przez osobę ubiegającą się o otwarcie zwykłego rachunku. Poinformowano, że aktualnie trwają prace legislacyjne nad projektem ustawy o rejestrze rachunków i polis notyfikowanych oraz zmianie niektórych innych ustaw. W planach pracy Rządu na 2012 r. uwzględniono przyjęcie tej ustawy. Z inicjatywy Zespołu, na wniosek ZBP, Ministerstwo Sprawiedliwości przychyliło się

do propozycji zapewnienia możliwości przeglądania rejestru w celu weryfikacji, czy dana osoba aplikująca o zwykły rachunek posiada już jakikolwiek inny rachunek. Ze względu na to, iż utworzenie takiego rejestru spełnia kryteria w zakresie wiarygodnego systemu weryfikacji, o którym mowa w zaleceniu, Zespół zdecydował się nie zawierać w tym obszarze dodatkowych wymogów w założeniach.

W zakresie cech konstrukcyjnych zwykły rachunek powinien być prowadzony w walucie polskiej, a w jego ramach nie powinien być udostępniany limit debetowy ani żadna inna forma kredytu. W momencie udostępnienia limitu debetowego rachunek traciłby walor rachunku zwykłego i stawałby się normalnym rachunkiem bankowym.

W zakresie opłat Zespół zaproponował, aby, zgodnie z jednym z kryteriów zawartych w zaleceniu, były one ustalane na podstawie średnich stawek prowizji i opłat związanych z prowadzeniem rachunku bankowego, określanych rocznie przez NBP. Opłaty powinny być określone nie kwotowo, ale ramowo, a bankom należy zapewnić okres przejściowy na wprowadzenie tych opłat. Wysokość opłaty z tytułu prowadzenia zwykłego rachunku nie może być uzależniona od spełnienia przez posiadacza innych dodatkowych warunków. Opłaty pobierane przez banki z tytułu realizacji transakcji płatniczych powinny być określone w sposób przejrzysty i zrozumiały.

Przypomniano o wydanej w dniu 3 października 2011 r. rekomendacji Rady, skierowanej do Ministerstwa Finansów (MF), dotyczącej zaproponowania działań organizacyjnych mających na celu ustalenie organu zbierającego i przekazującego do Komisji Europejskiej żądane przez nią informacje, a także sprawującego nadzór nad przestrzeganiem wymogów zalecenia. W związku z powyższym w styczniu 2012 r. ZBP w odpowiedzi na pismo MF zadeklarował chęć podjęcia współpracy z Ministerstwem w sprawie wypracowania stosownych działań mających na celu wdrożenie zalecenia Komisji.

Poinformowano, że niewiele państw przekazało do Komisji Europejskiej wymagane przez nią dane statystyczne niezbędne do dokonania oceny stopnia wdrożenia zalecenia, toteż podjęto pewne inicjatywy dotyczące opracowania rozporządzenia w sprawie zwykłego rachunku. Zdaniem ZBP, w Polsce banki w większości oferują produkty, które w znacznej mierze noszą znamiona takiego rachunku, dlatego należy zwracać baczność uwagę na wszelkie inicjatywy legislacyjne w tej dziedzinie.

W dyskusji ustosunkowano się pozytywnie do przedstawionych założeń. Wyrażono pogląd, że Komisja Europejska będzie szczególnie wnikliwie analizować stan wdrożenia zalecenia w Polsce ze względu na dużą, w porównaniu z innymi krajami UE, liczbę osób nieposiadających rachunku bankowego. Z drugiej strony, zapewnienie powszechnego dostępu do zwykłego rachunku płatniczego byłoby jednym z czynników sprzyjających wzrostowi ubankowienia w Polsce. Zauważono, że wdrożenie zalecenia będzie uzależnione od możliwości znalezienia w Polsce

przynajmniej jednego podmiotu, który zaoferowałby taki produkt, i wypełnienia wyżej wspomnianej rekomendacji Rady z dnia 3 października 2011 r., skierowanej do MF.

Przedstawiciel MF obszernie omówił historię powstania zalecenia. Poinformował on m. in., że początkowo Komisja Europejska zamierzała wydać w przedmiotowej sprawie dyrektywę. Koncepcja ta została jednak skrytykowana przez znaczną większość krajów europejskich, w tym przez Polskę, które wskazywały na brak potrzeby wprowadzania takiej regulacji ze względu na istnienie odpowiednich mechanizmów związanych z dostępnością podstawowego rachunku płatniczego w tych krajach. W tej sytuacji Komisja zdecydowała się wydać zalecenie, a ewentualne prace nad odpowiednim aktem prawnym zobowiązującym do przeprowadzenia pewnych działań przez państwo członkowskie Komisja postanowiła podjąć dopiero po stwierdzeniu niedostatecznych postępów we wdrażaniu zalecenia. Obecnie przeprowadzana jest próba weryfikacji potrzeby wydania takiego aktu prawnego. Przedstawiciel MF dodał, że duża część krajów, także Polska, nie odpowiedziała w lipcu 2011 r. na kwestionariusz w sprawie stopnia wdrożenia zalecenia. Kolejne terminy udzielania odpowiedzi zostały przedłużone, przy czym następny termin przypadał na dzień 4 maja 2012 r. W związku z powyższym zapowiedział, że MF zwróci się do sektora bankowego z prośbą o dostarczenie niezbędnych informacji i danych na temat sposobu realizacji zalecenia oraz o zajęcie stanowiska w sprawie potrzeby podejmowania dalszych działań regulacyjnych w przedmiotowym obszarze. W świetle przeprowadzonych dotychczas dyskusji oraz faktu, że odpowiedź dotycząca drugiej z wymienionych kwestii będzie negatywna, zwłaszcza wobec istnienia innych przyczyn wykluczenia finansowego niż brak dostępności podstawowego rachunku płatniczego, przedstawiciel MF wyraził przypuszczenie, że taka odpowiedź zostanie przesłana do Komisji Europejskiej.

Nawiązując do rekomendacji Rady z dnia 2 października 2011 r., skierowanej do MF, przedstawiciel ZBP zwrócił się do MF z prośbą o wskazanie podmiotu sprawującego monitoring i przygotowującego raporty, określenie miejsca, w którym będzie dostępna informacja o bankach prowadzących zwykle rachunki płatnicze, a także o poparcie w Ministerstwie Sprawiedliwości inicjatywy legislacyjnej dotyczącej utworzenia rejestru rachunków i polis notyfikowanych. Zaproponował on zorganizowanie roboczego spotkania przedstawicieli ZBP i MF w celu uzgodnienia kwestii operacyjnych, związanych z wdrożeniem zalecenia. Przedstawiciel MF wyraził pogląd, że kwestia dostępu do zwykłego rachunku nie stanowi w Polsce problemu, niecelowe wydaje się więc powoływanie struktur do monitorowania i sprawozdawczości. W konsekwencji korespondencja w tej sprawie, prowadzona przez MF z Komisją Europejską, będzie również ograniczona.

Przypomniano, że niektóre rachunki oferowane przez banki mogłyby być uznane za rachunki spełniające wymogi zalecenia, jednak nierozstrzygnięta pozostaje kwestia organu nadzorującego

i problem sprawozdawczości. W związku z tym podtrzymano propozycję zawartą w rekomendacji Rady ds. Systemu Płatniczego z dnia 3 października 2011 r., aby MF wspólnie z KNF i NBP zaproponowało ustalenie organu zbierającego i przekazującego do Komisji Europejskiej żądane przez nią informacje oraz sprawującego nadzór nad przestrzeganiem wymogów zalecenia.

Przedstawiciel KNF wyraził pogląd, że przedmiotowy obszar ma niewiele wspólnego z nadzorem ostrożnościowym. Zbieranie danych i monitorowanie powinno, jego zdaniem, pozostawać w gestii NBP.

W dyskusji wyrażono wątpliwość w powszechną obecnie w Polsce dostępność zwykłego, bezpłatnego lub niskopłatnego rachunku, wskazując, że banki oferują wprawdzie rachunek o cechach zwykłego rachunku płatniczego, ale zazwyczaj w pakietach. Ponadto, wskazywano na edukacyjny walor propagowania zwykłego rachunku w kontekście promocji rozwoju obrotu bezgotówkowego. Poruszono również aspekt ekonomiczny oferowania takiego produktu przez bank.

Rada zapoznała się z założeniami do zwykłego rachunku płatniczego, opracowanymi przez Zespół ds. Podstawowego Rachunku Bankowego, i pozytywnie je zaopiniowała.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiające wymogi techniczne dla poleceń przelewu i poleceń zapłaty oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 924/2009 – analiza i wnioski dla Polski

Materiał na ten temat przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 21 września 2012 r. Poinformowano, że rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro, zwane dalej rozporządzeniem, weszło w życie z dniem 31 marca 2012 r. Inicjatywa jego uchwalenia była skutkiem braku efektywnej samoregulacji sektora bankowego w tym zakresie i wynikała głównie z niezadawalającego tempa migracji z krajowych instrumentów płatniczych w euro na instrumenty w standardzie SEPA. Odnosząc się do treści rozporządzenia, poinformowano o zawartej w nim zasadzie, iż dostawcy usług płatniczych z państw strefy euro i z państw spoza tej strefy powinni odpowiednio najpóźniej od dnia 1 lutego 2014 r. i 31 października 2016 r. realizować polecenia przelewu i polecenia zapłaty w euro, zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu. Następnie przedstawiono niżej wymienione wnioski i konsekwencje dla Polski, wynikające z wejścia w życie rozporządzenia.

- Po dniu 31 października 2016 r. wszystkie płatności w euro powinny być realizowane w standardzie SEPA. W tym kontekście bardzo istotne jest wcześniejsze wypracowanie standardów dla płatności w euro na rzecz ZUS oraz płatności podatkowych w euro dokonywanych na rzecz urzędów skarbowych.

- Wymóg zapewnienia przez dostawców usług płatniczych zdolności odbiorczej odnośnie do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oznacza, że dostawcy usług płatniczych, oferujący krajowe polecenia przelewu lub polecenia zapłaty w euro w dniu 31 października 2016 r., powinni odpowiednio wcześniej podjąć działania zapewniające zdolność odbioru takich płatności w standardzie SEPA, zainicjowanych w dowolnym państwie należącym do EOG.
- Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić systemy płatności detalicznych w euro powinny zapewnić na dzień 31 października 2016 r. techniczną interoperacyjność pozwalającą na współpracę z innymi systemami płatności detalicznych w euro. Obecnie w Polsce postanowienia rozporządzenia dotyczą systemu EuroELIXIR prowadzonego przez KIR S.A. W zakresie poleceń przelewu SEPA zapewnia on już teraz wspomnianą techniczną interoperacyjność z innymi systemami płatności detalicznych w euro. KIR S.A. podjął kroki zmierzające do zapewnienia we właściwym terminie technicznej interoperacyjności odnośnie do poleceń zapłaty w standardzie SEPA.
- Rozporządzenie wskazuje IBAN jako standard numeru rachunku płatniczego. W świetle obecnie obowiązujących w Polsce przepisów zarządzenia Prezesa NBP w sprawie sposobu numeracji banków i rachunków bankowych, nie ma potrzeby prowadzenia dodatkowych działań w tym zakresie w związku z wejściem w życie rozporządzenia.
- Wymóg rozporządzenia dotyczący obowiązku posługiwania się przez płatników kodem identyfikującym instytucję (BIC) został ograniczony w czasie, w szczególności dla płatności transgranicznych, do dnia 1 lutego 2016 r. Do tego dnia dostawcy usług płatniczych muszą zapewnić przystosowanie swoich systemów informatycznych do spełnienia wymogów w zakresie przetwarzania BIC.
- Rozporządzenie nakłada obowiązek zmodyfikowania najpóźniej od dnia 1 lutego 2016 roku cenników dostawców usług płatniczych w taki sposób, aby uwzględnić przepis znoszący próg wartości transakcji 50 tys. euro, do którego obecnie opłaty za płatności krajowe i transgraniczne w euro muszą być takie same.
- Rozporządzenie nakłada na państwa członkowskie dodatkowe wymogi o charakterze formalno-prawnym, np. obowiązek wyznaczenia organu odpowiedzialnego za zapewnienie przestrzegania przepisów rozporządzenia i ustanowienie odpowiednich sankcji z tytułu naruszenia przepisów rozporządzenia. Zdaniem DSP NBP, realizacja tych zadań leży w kompetencjach Ministra Finansów. W projekcie ustawy zmieniającej ustawę o usługach płatniczych przewidziano, iż organem odpowiedzialnym za zapewnienie przestrzegania przepisów rozporządzenia będzie KNF.

Poinformowano, że materiał był przedmiotem opinii najbardziej zainteresowanych stron. Po zaakceptowaniu przez Radę materiału zostanie on przekazany wszystkim zainteresowanym stronom.

W dyskusji Przewodniczący Rady podzielił zawarty w materiale pogląd, że zadaniem Ministerstwa Finansów będzie m. in. ustanowienie sankcji z tytułu naruszania przepisów rozporządzenia. Przedstawiciel MF poinformował o stanie zaawansowania prac w tym zakresie. Wyjaśnił ponadto m. in., że implementacji części dyrektywnej rozporządzenia dokonano w projekcie ustawy o usługach płatniczych. Przewidziano w nim m. in. powierzenie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów rozporządzenia Komisji Nadzoru Finansowego z uwagi na fakt sprawowania przez KNF nadzoru nad dostawcami usług płatniczych, w szczególności nad instytucjami płatniczymi i bankami, na które rozporządzenie nakłada określone wymogi. Przyznano również KNF prawo do nakładania sankcji w postaci zaleceń kierowanych w ramach nadzoru sprawowanego nad ww. podmiotami. Podkreślono zastosowanie w implementacji przepisów rozporządzenia dotyczących postępowania skargowego filozofii analogicznej do przyjętej w tym zakresie przy implementacji dyrektywy o usługach płatniczych. Przedstawiciel MF wyraził przekonanie, że Ministerstwo sprosta obowiązkowi notyfikowania implementacji rozporządzenia do Komisji Europejskiej do dnia 1 lutego 2013 r.

Rada zapoznała się z notatką nt. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 260/2012 ustanawiającego wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniającego rozporządzenia (WE) nr 924/2009, przygotowaną przez Departament Systemu Płatniczego NBP, oraz zaakceptowała zawarte w niej wnioski.

Stan przygotowań do implementacji usług CCP dla rynku OTC realizowanych przez KDPW

Informację o stanie przygotowań do implementacji usług CCP dla rynku OTC realizowanych przez KDPW przedstawił KDPW S.A. na posiedzeniu w dniu 21 września 2012 r. Przypomniano, że w 2010 r. Krajowy Depozyt przedstawił Radzie prognozy dotyczące przyszłych regulacji dotyczących implementacji usług CCP dla rynku OTC i harmonogramu realizacji odpowiedniego projektu. Poinformowano, że w 2012 r. KDPW S.A. udostępni przedmiotowe usługi do wykorzystania przez banki. Wyjaśniono, że, zgodnie z pierwotnymi założeniami zawartymi w strategii KDPW S.A., będą to usługi komplementarne w stosunku do usług świadczonych przez KDPW S.A. na rynku regulowanym. W dziedzinie rozliczania derywatów OTC nie będą one związane z obowiązkiem nałożonym przez odpowiednie regulacje europejskie, bowiem w momencie tworzenia planów działalności Krajowego Depozytu projekt rozporządzenia EMIR znajdował się dopiero w fazie opracowywania i konsultacji. Ostatecznie EMIR został opublikowany w dniu 27 lipca 2012 r. z datą wejścia w życie w dniu 16 sierpnia 2012 r.

Omówiono przepisy EMIR, mające zastosowanie do przedmiotowego projektu.

Przedstawiono kalendarium zdarzeń związanych z wejściem w życie rozporządzenia EMIR i wskazano w nim zdarzenia szczególnie istotne z punktu widzenia wprowadzania obowiązku rozliczania derywatów rynku OTC przez izby rozliczeniowe typu CCP.

Poinformowano, że system rozliczeń transakcji na derywatach prowadzony przez KDPW_CCP będzie wyposażony w system zabezpieczania płynności tych rozliczeń. Wspomniano o możliwości gwarantowania przedmiotowych rozliczeń na rynku międzybankowym kapitałem własnym KDPW_CCP.

Wymieniono następujące główne funkcje systemu rozliczeń transakcji OTC: rozliczanie transakcji przyjętych do systemu rozliczeń OTC, pośrednictwo w rozrachunku wynikającym z tych rozliczeń, zarządzanie ryzykiem rozliczeniowym, administrowanie zabezpieczeniami, funkcja CCP i raportowanie do repozytorium. Wyjaśniono, że pełnienie przez KDPW_CCP funkcji CCP będzie możliwe dzięki wprowadzeniu do polskiego prawa mechanizmu nowacji rozliczeniowej, co nastąpiło w drodze wprowadzenia odpowiednich przepisów w znowelizowanej ustawie o obrocie instrumentami finansowymi, obowiązującej od dnia 4 sierpnia 2012 r.

Wymieniono instrumenty, które będą rozliczane w KDPW_CCP w dwóch fazach: od dnia 19 listopada 2012 r. i od stycznia 2013 r. Z chwilą uruchomienia pierwszej fazy KDPW_CCP udostępni swoim potencjalnym uczestnikom środowisko testowe modułu do rozliczania derywatów rynku OTC, zaś po podpisaniu przez nich umów uczestnictwa w KDPW_CCP – także środowisko produkcyjne.

Przedstawiono główne założenia projektu rozliczania transakcji OTC, dotyczące podstawy rozliczania transakcji, sposobu komunikacji z KDPW_CCP i raportowania rozliczanych transakcji. Podkreślono opcjonalność korzystania z repozytorium prowadzonego przez KDPW_CCP, dzięki której możliwe będzie raportowanie do tego repozytorium transakcji rozliczanych poza KDPW_CCP.

Przedstawiono katalog podmiotów mogących być uczestnikami w obszarze rozliczeń OTC i wymieniono warunki, które powinna spełniać firma inwestycyjna chcąc pełnić rolę uczestnika rozliczającego generalnego i uczestnika rozliczającego indywidualnego.

Omówiono kwestię gwarantowania rozliczeń transakcji w systemie rozliczeń. Poinformowano, że będzie on systemem wielostopniowym, stosowanym również na rynku regulowanym i innych rynkach. W swojej strukturze system ten będzie posiadał indywidualne depozyty zabezpieczające, fundusz zabezpieczający dla rynku OTC, depozyt dodatkowy oraz kapitały własne KDPW_CCP, których, w przypadku niewywiązania się uczestnika z zobowiązań, można będzie użyć do zamknięcia jego pozycji. Wymieniono i omówiono następujące podstawowe funkcje repozytorium transakcji: gromadzenie, przechowywanie i raportowanie danych dotyczących

transakcji zawieranych na derywatach. Poinformowano, że repozytorium będzie wyposażone w funkcję dodatkową, którą będzie możliwość uzyskiwania statystyk. Wyrażono pogląd, że mimo iż korzystanie z repozytorium będzie dla uczestników opcjonalne, może się ono cieszyć większym zainteresowaniem niż usługa rozliczania derywatów OTC.

Omówiono stan realizacji projektu. Poinformowano o zakończeniu z sukcesem testów wewnętrznych i zewnętrznych testów integracyjnych i nawiązaniu współpracy z platformami confirmacji transakcji oraz o podpisaniu umowy na wykorzystanie serwisu informacyjnego.

Poinformowano o zadaniach zrealizowanych w ramach projektu. Zaliczono do nich: udostępnienie pełnej dokumentacji projektowej i regulacyjnej przyszłym użytkownikom kdpw_otc, opracowanie Regulaminu Rozliczeń Rynku OTC, który został skierowany do Komisji Nadzoru Finansowego (KNF), przygotowanie Szczegółowych Zasad Działania Systemu Rozliczeń OTC, opracowanie zasad komunikacji i opracowanie regulaminu repozytorium transakcji. Poinformowano, że trwają prace nad uruchomieniem repozytorium oraz prace przygotowawcze do autoryzacji CCP w KNF i rejestracji repozytorium w ESMA. KDPW_CCP czeka na oficjalną publikację standardów technicznych i śledzi zapisy rozporządzenia EMIR pod kątem konieczności przeprowadzenia dodatkowych prac dostosowawczych do wymagań wynikających z tego dokumentu. Prowadzone są również działania informacyjne, odbywają się spotkania robocze i organizowane są prezentacje dla uczestników polskiego rynku finansowego, których przedmiotem są kwestie związane z funkcjonowaniem usług CCP dla rynku OTC oraz konsekwencje wejścia w życie rozporządzenia EMIR dla polskiego rynku finansowego. Planuje się zorganizowanie spotkania na temat standardów technicznych po ich opublikowaniu, a także, po ostatecznym uzgodnieniu wszystkich kwestii, spotkania wdrożeniowego dla banków. Wymieniono następujące najważniejsze zadania do wykonania w IV kwartale 2012 r:

- przeprowadzenie prezentacji usługi dla banków w Londynie w celu zainteresowania przedmiotową usługą dużych graczy, a potencjalnie – zapewnienia partnerów biznesowych polskim bankom, co powinno skutkować zwiększeniem obrotów na rynku derywatów OTC,
- zatwierdzenie przez KNF regulacji KDPW_CCP w dziedzinie rozliczeń transakcji OTC,
- rozpoczęcie podpisywania umów z uczestnikami,
- produkcyjne uruchomienie systemu,
- rozpoczęcie procesu autoryzacji KDPW_CCP w ESMA.

Przewodniczący Rady podkreślił duże znaczenie uruchomienia CCP dla rynku. Zaznaczył, że NBP zawsze popierał projekt uruchomienia CCP zgodnego z wymaganiami EMIR jako służący poprawie płynności rynku, jego bezpieczeństwa i stabilności, a także wzrostowi zaufania jego uczestników. Wyraził on uznanie dla sprawności, z jaką KDPW S.A. realizował ten projekt, pogratulował KDPW S.A. dotychczasowych sukcesów w tej dziedzinie i życzył powodzenia w dalszych działaniach,

deklarując równocześnie, iż NBP będzie dążył do tego, aby KDPW S.A. miało jak najlepsze warunki funkcjonowania.

Rada zapoznała się z przedstawionym przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. stanem przygotowań do implementacji usług CCP dla rynku OTC realizowanych przez KDPW.

Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2011 r.

Materiał na powyższy temat NBP przedstawia Radzie cyklicznie, w terminach zależnych od publikowania kolejnych edycji *Blue Book'a*, począwszy od roku 2004.

W przedmiotowym opracowaniu, zaprezentowanym na posiedzeniu Rady w dniu 14 grudnia 2012 r., wykorzystano dane statystyczne, zaczerpnięte z edycji *Blue Book'a*, odnoszące się do stanu na koniec 2011 r. Przedmiotem analizy były wskaźniki najlepiej, zdaniem NBP, charakteryzujące kwestie związane z obrotem bezgotówkowym. Omówiono następujące wskaźniki, odnoszące się do usług świadczonych przez banki na rzecz klientów i pozycji Polski wśród krajów UE pod względem każdego z nich:

- wybrane elementy infrastruktury płatniczo-rozliczeniowej:
 - liczbę placówek instytucji świadczących usługi płatnicze na milion mieszkańców,
 - liczbę rachunków bankowych na jednego mieszkańca,
 - liczbę bankomatów na 1 mln mieszkańców,
 - liczbę terminali POS oraz imprinterów na 1 mln mieszkańców,
- instrumenty płatnicze i ich wykorzystanie:
 - liczbę wydanych kart płatniczych na 1 mieszkańca i ich wykorzystanie,
 - wartość operacji oszukańczych kartami płatniczymi w ogólnej wartości transakcji dokonanych kartami płatniczymi w poszczególnych krajach obszaru SEPA,
 - liczbę poleceń przelewu na 1 mieszkańca,
 - liczbę poleceń zapłaty na 1 mieszkańca,
 - liczbę transakcji dokonanych bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi *per capita*,
- relacje między PKB *per capita* a liczbą transakcji bezgotówkowych,
- udział pieniądza gotówkowego w agregacie M1.

Poinformowano, że pozycja Polski wśród krajów UE poprawiła się w porównaniu z poprzednimi latami pod względem 6 wskaźników, a wartość operacji oszukańczych kartami płatniczymi w ogólnej wartości transakcji dokonanych kartami płatniczymi była najniższa wśród krajów obszaru SEPA. Tempo, w jakim ta poprawa następuje, oceniono jednak jako zbyt wolne. Wyrażono pogląd, iż w celu osiągnięcia dalszej poprawy wskaźników charakteryzujących poziom rozwoju

obrotu bezgotówkowego w Polsce należy nadal konsekwentnie podejmować wielokierunkowe, kompleksowe działania sprzyjające rozwojowi tego obrotu.

W dyskusji wyrażono podgląd, iż przy braku systemowych rozwiązań i działań wspierających banki i system finansowy w upowszechnianiu obrotu bezgotówkowego, a także przy obecnym PKB trudno oczekiwać dynamicznego rozwoju tego obrotu. Uznano za niezbędne kontynuowanie wysiłków, na odpowiednich szczeblach decyzyjnych, na rzecz wprowadzania ww. rozwiązań systemowych.

Nawiązując do wysokiej transakcyjności na jedno urządzenie POS, wyrażono pogląd, że o dobrej pozycji Polski pod względem tego wskaźnika decyduje duże nasycenie bankomatami i urządzeniami POS w dużych ośrodkach miejskich. W tzw. Polsce powiatowej jest ono zdecydowanie niewystarczające, a bez powszechnego dostępu do bankomatów i POS-ów, choćby miały one z początku służyć dostępowi do gotówki, ludzie nie zaczną używać instrumentów opartych na kartach płatniczych.

Zaapelowano o porozumienie i wytrwałość w wysiłkach zmierzających do porozumienia w sprawie przyszłości obrotu płatniczego, w szczególności obrotu bezgotówkowego, w Polsce.

Rada zapoznała się z porównaniem wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów Unii Europejskiej za rok 2011.

2.2.2. Zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego

Raport z prac Zespołu Roboczego ds. Opłaty Interchange

Przedmiotowy raport został przedstawiony Radzie przez NBP na posiedzeniu w dniu 30 marca 2012 r. Przypomniano, że Rada powołała Zespół Roboczy ds. Opłaty Interchange (ZRIF) na posiedzeniu w dniu 3 października 2011 r. Na posiedzeniu tym NBP przedstawił po raz pierwszy raport o opłacie interchange, wskazujący w szczególności na fakt, iż opłaty *interchange* w Polsce należą do najwyższych w porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej, co, zdaniem NBP, stanowi dużą barierę dla rozwoju sieci akceptacji kart płatniczych w Polsce, a w efekcie dla rozwoju obrotu bezgotówkowego.

Poinformowano, że wszystkie podmioty zaproszone przez Przewodniczącego Rady do udziału w pracach ZRIF odpowiedziały na to zaproszenie pozytywnie. Dzięki temu w ZRIF znaleźli się przedstawiciele podmiotów reprezentujących wszystkie strony czterostronnego systemu kartowego, tj. banków - wydawców kart płatniczych, bankowych i niebankowych agentów rozliczeniowych, organizacji zrzeszających akceptantów, organizacji konsumentów i organizacji płatniczych VISA i MasterCard, a ponadto reprezentanci Związku Banków Polskich, Ministerstwa Finansów, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) oraz Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego

(UKNF). Po pierwszym posiedzeniu z prac ZRIF wycofali się przedstawiciele MasterCard, zaś po ostatnim – przedstawiciele Banku BPH S.A., uznając, że Bank BPH S.A. został zaproszony do Zespołu jako reprezentant agentów rozliczeniowych, a bardziej pełni funkcję wydawcy kart płatniczych, wobec czego nie może odnieść się wprost do raportu ZRIF. Do prac ZRIF dołączyli w trakcie jego prac przedstawiciele Fundacji Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego, która ma na celu m. in. reprezentowanie mniejszych i średnich akceptantów, oraz Ministerstwa Gospodarki.

Omówiono przebieg prac ZRIF. Poinformowano o tym, że ZRIF odbył 4 posiedzenia, z których pierwsze dwa miały na celu rozpoznanie i zdiagnozowanie sytuacji w dziedzinie problematyki opłaty *interchange*. Realizacji tego celu służyło przedstawienie przez poszczególne podmioty ich stanowisk w tej dziedzinie. W styczniu 2012 r. NBP przeprowadził szczegółową ankietę dotyczącą tych stanowisk. Jej wyniki pozwoliły NBP na sformułowanie pierwszej wersji propozycji rozwiązania kompromisowego, która została przedstawiona na trzecim posiedzeniu ZRIF. Następnie członkowie ZRIF przekazali swoje opinie do tej propozycji. Na ostatnim posiedzeniu ZRIF dyskutowano projekt raportu końcowego z prac wraz z kompleksowym *Programem redukcji opłat kartowych w Polsce*, zwanego dalej *Programem*, który stanowi załącznik do raportu. Poinformowano, że po ostatnim posiedzeniu ZRIF jego członkowie nadesłali dalsze uwagi, które w dużym stopniu uwzględniono, formułując ostateczną wersję *Programu* oraz raportu końcowego ZRIF, przedłożoną następnie członkom ZRIF do akceptacji. Większość członków ZRIF zaakceptowała raport wraz z *Programem*, natomiast pięć podmiotów: Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Gospodarki, UOKiK, First Data Polska S.A. oraz Elavon zgłosiło zdania odrębne, załączone do raportu końcowego ZRIF.

Przedstawiono główne tezy *Programu*. Poinformowano, że zasadniczym celem *Programu* jest doprowadzenie do sytuacji, w której każdy konsument posiadający kartę płatniczą może ją wykorzystywać przy płatnościach bezgotówkowych w jak największej liczbie punktów handlowo-usługowych w Polsce i niezależnie od kwoty transakcji. Oprócz celu głównego sformułowano cele szczegółowe, które zawierają propozycje rozwiązania sytuacji dotkliwych dla konsumentów na rynku kart płatniczych. Przedstawiono zakres podmiotowy i przedmiotowy *Programu* i poinformowano, że czas realizacji *Programu* został ustalony na lata 2011-2017. Omówiono główne elementy *Programu* i zawarte w nim możliwe scenariusze, które powinny doprowadzić do redukcji opłat kartowych w Polsce. W szczególności poinformowano, że jako preferowaną formę dojścia do rozwiązania kompromisowego *Program* wskazuje porozumienie wielostronne z poszczególnymi organizacjami płatniczymi, określające z jednej strony zobowiązania wydawców kart bankowych i organizacji płatniczej, którzy są decydentami w zakresie wysokości opłaty *interchange*, a z drugiej strony zobowiązania akceptantów i agentów rozliczeniowych. W przypadku braku możliwości zawarcia porozumienia alternatywną formą kompromisu byłaby możliwość

podjęcia odpowiednich indywidualnych decyzji przez organizacje płatnicze. W związku z realizacją *Programu* na NBP spoczywałby obowiązek koordynowania przygotowania porozumienia i patronowania mu. Realizacja *Programu* byłaby monitorowana przez zespół roboczy powołany w ramach Rady ds. Systemu Płatniczego. Omówiono zasady monitorowania i tryb działania ww. zespołu. Omówiono działania wspierające realizację *Programu* po stronie akceptantów i agentów rozliczeniowych oraz propozycje wobec Rządu, w szczególności dotyczące wznowienia prac nad programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce, a gdyby okazało się to niemożliwe – propozycję realizacji wybranych zadań zawartych w tym programie w postaci paktu dla obrotu bezgotówkowego w Polsce, niezależnie od alternatywnych wobec kompromisu działań regulacyjnych dotyczących wysokości opłaty *interchange*. Wspomniano o propozycji ZRIF dotyczącej podjęcia działań regulacyjnych, których celem byłoby m. in. zwiększenie przejrzystości opłat kartowych w Polsce, wprowadzenie prawnej możliwości akceptowania przez akceptantów tylko niektórych kart i zapisanie obowiązku akceptantów do akceptowania kartą płatniczą każdej kwoty płatności, zmniejszenie określonego w ustawie o działalności gospodarczej limitu kwoty płatności bezgotówkowych, powyżej którego musi być przez przedsiębiorców realizowana płatność bezgotówkowa, z 15 tys. euro na 3 tys. euro i wprowadzenie integracji urządzeń płatniczych (terminali POS) z kasami fiskalnymi.

Poinformowano, że scenariuszem alternatywnym wobec porozumienia jest regulacyjny sposób rozwiązania problemu opłaty *interchange*. Odpowiednia regulacja mogłaby polegać na ustaleniu maksymalnych stawek opłaty *interchange* bądź wprost opłat akceptanta MSC *Merchant Service Charge* (MSC) lub na wprowadzeniu systemu ustalenia, akceptowania i kontrolowania tych opłat przez organ urzędu centralnego.

Przedstawiono następujący harmonogram dalszych działań związanych z realizacją *Programu*, który obowiązywałby w przypadku przyjęcia przez Radę *Raportu z prac Zespołu Roboczego ds. Opłaty Interchange* wraz z *Programem*, który stanowił załącznik do tego raportu:

- przekazanie do organizacji płatniczych prowadzących czterostronne systemy kartowe (VISA i MasterCard) raportu końcowego z prac ZRIF z prośbą o przekazanie, do 15 czerwca 2012 r., oficjalnej, wiążącej deklaracji o gotowości do realizacji *Programu*, wraz z odpowiednią propozycją harmonogramu obniżek opłaty *interchange*.
- podjęcie, w terminie do września 2012 r., decyzji o dokonaniu obniżki opłaty *interchange* zgodnie z *Programem*,
- przekazanie raportu do organizacji prowadzących trójstronne systemy kartowe w celu stworzenia możliwości ustosunkowania się przez nie do propozycji zawartych w raporcie,
- zawarcie porozumień do końca września 2012 r.

Poinformowano, że ZRIF zamierzał zwrócić się do NBP z prośbą o podjęcie się przez NBP roli podmiotu koordynującego przygotowanie porozumień.

Omówiono stanowiska odrębne, zgłoszone do raportu końcowego z prac ZRIF, przedstawiając kolejno:

- 1) stanowisko Ministerstwa Finansów, zgodnie z którym rekomendacje ZRIF nie mogą ograniczać możliwości regulacyjnych Ministra Finansów, posiadającego inicjatywę ustawodawczą - uznając je za wynikające z obowiązującego w Polsce systemu stanowienia prawa,
- 2) stanowisko UOKiK, w którym stwierdzono, że pomimo popierania porozumienia Urząd nie wyraża zgody na zapisy w raporcie, mówiące o możliwości wydania przez UOKiK oficjalnej opinii wiążącej z punktu widzenia dalszych możliwych losów porozumienia,
- 3) stanowisko Ministerstwa Gospodarki, które nie dotyczy opłaty *interchange*, ale odnosi się do propozycji zmniejszenia limitu obowiązkowych płatności bezgotówkowych, dokonywanych przez przedsiębiorstwa, z 15 tys. euro do 3 tys. Euro – uznając tę kwestię za wymagającą dalszych dyskusji z Ministerstwem Gospodarki.
- 4) stanowisko Elavon, który poinformował, że ma uwagi do raportu, ale do dnia 30 marca 2012 r, nie zostały one przekazane,
- 5) stanowisko First Data Polska S.A. obejmujące sześć elementów dotyczących spraw szczegółowych. Wyrażono przypuszczenie, że niektóre z nich wynikają z niewłaściwej interpretacji zapisów, ale nie mają kluczowego znaczenia dla całości raportu i *Programu*.

Przewodniczący ZRIF podziękował wszystkim uczestnikom ZRIF i innym zaangażowanym podmiotom oraz osobom z NBP i spoza banku centralnego za wysiłek włożony w prace Zespołu i przygotowanie przedmiotowych dokumentów. Wyraził on satysfakcję z faktu, że główna linia kompromisu została przyjęta przez wszystkich uczestników procesu jego wypracowywania. Jego zdaniem, istnieje wielka szansa na to, że kompromis ten zaowocuje jako porozumienia wielostronne bądź decyzje indywidualne organizacji kartowych, co pozwoli uniknąć zmaterializowania się alternatywy regulacyjnej.

W dyskusji, odnosząc się do zawartych w raporcie stanowisk pięciu podmiotów, Przewodniczący Rady wyraził pogląd, że nie są to zdania odrębne, ale uwagi dotyczące treści raportu. Ich charakter wskazuje na to, że nie będą one rzutowały na możliwość przyjęcia raportu przez Radę.

Przedstawiciel UOKiK poinformował, że UOKiK akceptuje raport z ustaleniami przedstawionymi przy omawianiu zdań odrębnych. Nawiązując do zapisów w raporcie, które zobowiązują UOKiK do przedstawienia opinii w sprawie zgodności porozumień z prawem ochrony konkurencji, wyjaśnił, że UOKiK nie ma możliwości przedstawienia takiej opinii z następujących przyczyn:

- ograniczeń o charakterze formalno-prawnym. Zgodnie ze swoimi kompetencjami, UOKiK nie podejmuje decyzji *ex ante*, a jedynie decyzje *ex post*, zatem dopiero w przypadku stwierdzenia,

że zawarte porozumienie ogranicza konkurencję, może wszcząć postępowanie i po przeprowadzeniu tego postępowania wydać decyzję stwierdzającą, że doszło do zmywy.

- decyzja Prezesa UOKiK z 2006 r., dotycząca czterostronnych systemów kartowych, nie jest prawomocna, czeka ona na rozstrzygnięcie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Obecnie proponowane porozumienia będą budowane poniekąd w takim samym kształcie, jak te, których dotyczy decyzja Prezesa UOKiK z 2006 r., przy czym ich skutkiem będzie obniżenie opłat. UOKiK jest bardzo zainteresowany obniżeniem opłat i w kontekście toczącego się postępowania sądowego nie jest zainteresowany kwestionowaniem porozumień wielostronnych lub dwustronnych, które ewentualnie zostaną zawarte. Przedstawiciel UOKiK stwierdził, że Urząd uważa inicjatywę NBP za niezwykle cenną i popiera ją jako dobre rozwiązanie na obecnym etapie. Zaznaczył on jednak, że przedmiotowe rozwiązanie może mieć charakter tymczasowy ze względu na brak sądowego rozstrzygnięcia w sprawie prawomocności decyzji Prezesa UOKiK z 2006 r. Równocześnie przypomniał, że w raporcie ZRIF zawarte jest zastrzeżenie, że w zależności od ww. rozstrzygnięcia zawarte porozumienia mogą być uchylone albo może zostać zmieniony ich kształt.

Przedstawiciel UOKiK poinformował, że Urząd, pomimo braku możliwości wydania odpowiedniej opinii, nie zamierza wszczynać postępowania, które kwestionowałyby ewentualne porozumienia zawarte na takich zasadach, jakie zostały określone w raporcie ZRIF. Ustosunkowując się do uwag do raportu ZRIF, przekazanych wcześniej przez UOKiK do NBP i zawartych w raporcie jako zdanie odrębne Urzędu, zwrócił się on z prośbą o usunięcie z raportu zapisów, które zobowiązują UOKiK do przedstawienia opinii w sprawie zgodności porozumień z prawem ochrony konkurencji, motywując swoje stanowisko argumentami jak powyżej.

Przedstawiciel MF stwierdził, że, patrząc na sprawę z szerszej perspektywy, uwagi zgłoszone do raportu przez MF można w raporcie pominąć. Wyraził on pogląd, że *Program* jest realizacją działania służącego zmniejszeniu opłat i promowaniu płatności bezgotówkowych. Z tego względu uznał wypracowane rozwiązanie za najlepszy kompromis możliwy do osiągnięcia w obecnej chwili. Następnie omówił sytuację MF w kontekście *Programu*. Zwrócił on uwagę na to, że Ministerstwo nie może zagwarantować niepodjęcia działań w zakresie regulacji mających na celu obniżenie opłaty *interchange*. Wyraził pogląd, że niektóre regulacje wymienione w *Programie* jako pożądane (np. zakaz stosowania zasady honorowania wszystkich kart, zwiększenie obowiązków informacyjnych związanych z przejrzystością opłat za używanie instrumentów bezgotówkowych, itp.) mogą zostać wprowadzone niezależnie od realizacji *Programu*. Z tych względów przedmiotowe rozwiązania nie powinny być traktowane jako pakiet. Przedstawiciel MF poinformował o tym, że z zasady Departament Rozwoju Rynku Finansowego MF przeciwstawia się wprowadzaniu administracyjnego regulowania stawek, uważając, że takie regulacje powinny raczej

wynikać z działań konkurencyjnych na rynku. W tym kontekście zwrócił on uwagę na działania dodatkowe, poboczne, o charakterze wzmacniającym konkurencję, i sugerował celowość rozważenia działań, które mogłyby promować systemy trójstronne, opierające się na relacjach między bankiem a określonym instrumentem. Przedstawiciel MF poinformował, że Ministerstwo traktuje *Program* jako efektywny przejaw działań, które uprzednio zostały zapisane w projekcie *Programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce*. Podkreślił on, że *Program redukcji opłat kartowych* stanowi pewne skonkretyzowanie oczekiwań po stronie akceptantów co do obniżenia stawki opłaty *interchange*, zawiera odpowiednie deklaracje organizacji kartowych i deklaracje banków dotyczące efektywnego obniżenia tej stawki.

Przedstawiciel FROB poinformował, że stanowisko akceptantów, wyrażające pełną aprobatę dla *Programu*, zostało przesłane do NBP w dniu 23 marca 2012 r. W kontekście wysokiego poziomu opłaty *interchange* w Polsce poinformował, że w gronie akceptantów pojawiły się wewnętrzne rozbieżności i chęć wskazania wartości niższego poziomu referencyjnego dla opłaty *interchange* niż proponowany. Wyraził on pogląd, że akceptanci z jednej strony opowiadają się za kompromisem, jako najlepszym rozwiązaniem w obecnej sytuacji, z drugiej zaś obserwują proces równoległy, toczący się w Ministerstwie Finansów, który może doprowadzić do zaimplementowania rozwiązań normalizujących trwającą od wielu lat sytuację w zakresie nieprawidłowego rozłożenia kosztów utrzymania czterostronnego systemu płatności kartowych. Przedstawiciel FROB, na tle „duopolu” dwóch działających w Polsce organizacji płatniczych, prowadzących czterostronne systemu kartowe, podkreślił znaczenie zdrowej konkurencji, którą uznał za najlepszą podstawę do budowania rynku. Poinformował, że akceptanci będą wspierać inicjatywy stwarzające możliwość wprowadzenia na rynek kolejnych operatorów. Przypomniał on o toczących się pracach nad wprowadzeniem regulacji w zakresie określania stawek opłaty *interchange* i zaapelował o rozważenie możliwości skrócenia terminów dotyczących wdrożenia *Programu*, w szczególności terminów 15 czerwca 2012 r. i 15 lipca 2012 r. jako dat odpowiednio pisemnego zadeklarowania przez organizacje płatnicze gotowości do realizacji *Programu* i złożenia deklaracji stron o przystąpieniu do porozumienia.

Przedstawiciel First Data Polska S.A. poinformował, że First Data Polska S.A. rozumie swoje stanowisko nie jako zdanie odrębne *sensu stricto*, ale jako uwagi do raportu. Zadeklarował on, że jednak nawet w przypadku nieusunięcia z raportu zapisów dotyczących ograniczania MSC First Data Polska S.A. deklaruje poparcie dla raportu i jego akceptację.

Przedstawiciel Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A. poinformował, że Bank popiera, bez zdania odrębnego i bez uwag, *Program redukcji opłat kartowych w Polsce*, zawarty w raporcie końcowym z prac ZRIF. Podkreślił on fakt, że oprócz głównego celu *Programu*, jakim

jest obniżenie stawek opłaty *interchange*, zawarto w nim również inne dość istotne elementy *Programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce*.

Przedstawiciel POHiD w imieniu akceptantów wyraził wolę dążenia do porozumienia. Jego zdaniem, podstawową wartością tego, co się wydarzyło w środowisku zaangażowanym w prace ZRIF w ciągu ostatnich miesięcy, jest pewien pomysł na porozumienie. Oznacza to, że bez względu na wątpliwości i obawy przed ryzykiem prawnym merytoryczny dorobek i pomysł na porozumienie stały się faktem o znaczeniu ekonomicznym, negocjacyjnym i do pewnego stopnia kontraktowym. Równocześnie, podkreślając rolę decyzji MasterCard w sprawie akceptacji *Programu*, zaznaczył, że ryzyko nieziszczenia się porozumienia nie powinno oznaczać utraty ww. dorobku merytorycznego, który, jego zdaniem, mógłby ewentualnie, jako podstawowy wkład, wejść do działań regulacyjnych. Wyraził on pogląd, że POHiD nie będzie występował przeciwko temu dorobkowi, i przekonanie, że nie uczynią tego inne zaangażowane strony.

Przedstawiciel VISA w imieniu organizacji VISA Europe zadeklarował pełne poparcie dla porozumienia. Równocześnie poinformował, że ze względu na sposób funkcjonowania organizacji VISA decyzje w sprawie stawek i ich wysokości muszą być podjęte przez Komitet Decyzyjny VISA Polska, jednak z uwagi na to, że Komitet składa się z banków członkowskich, w świetle deklaracji banków i ZBP o poparciu porozumienia, jego zawarcie można, jego zdaniem, uznać za przesądzone. Jako drugi warunek przystąpienia przez VISA do porozumienia przedstawiciel tej organizacji wskazał objęcie podobnym porozumieniem organizacji MasterCard. Wyjaśnił, że z doświadczeń innych rynków wynika, iż obniżenie stawek po stronie tylko jednej organizacji nie doprowadzi do rozwiązania kwestii opłaty *interchange*.

Przedstawiciel MasterCard poinformował, że nie może na bieżąco zaprezentować stanowiska MasterCard, zobowiązał się on jednak do przekazania organom decyzyjnym MasterCard wyczerpujących informacji, w szczególności dotyczących oczekiwań ZRIF i tych przedstawicieli środowiska bankowego, którzy chcą zawrzeć porozumienia korzystne dla rozwoju systemów płatniczych i wszystkich uczestników tych systemów. Poinformował on, że MasterCard nie akceptuje raportu w jego obecnej formie ze względu na wiele zapisów nieakceptowalnych z punktu widzenia reprezentowanej przez niego organizacji, co jednak nie oznacza, że w przyszłości MasterCard nie wypowie się na temat opłaty *interchange*.

Dalsza część dyskusji poświęcona była kwestii pozostawienia w raporcie końcowym ZRIF lub wycofania z niego zdań odrębnych. W jej wyniku Rada ustaliła, że zdania odrębne zostaną z raportu usunięte. Biorąc pod uwagę argumenty przedstawiciela POPIHN ustalono, że termin złożenia przez organizacje płatnicze pisemnych deklaracji o gotowości do realizacji *Programu* zostaje przesunięty z 15 czerwca 2012 r. na 30 maja 2012 r. Przedstawiciel MasterCard zadeklarował, iż MasterCard

dołoży wszelkich starań, aby termin ten został przez reprezentowaną przez niego organizację dotrzymany.

Podsumowując dyskusję, Przewodniczący Rady podkreślił ogrom i rangę wysiłku włożonego przez Zespół i wszystkich innych zaangażowanych w wypracowanie proponowanego rozwiązania i sporządzenie raportu. Podkreślił fakt, że dalsze losy *Programu* będą uzależnione od stosunku do niego organizacji płatniczych VISA i MasterCard. W imieniu NBP zadeklarował wspieranie porozumienia.

W głosowaniu Rada przyjęła raport końcowy z prac ZRIF wraz z *Programem redukcji opłat kartowych w Polsce, bez zdań odrębnych*. Za przyjęciem raportu głosowali wszyscy członkowie Rady i osoby zastępujące członków Rady w jej pracach, obecni na posiedzeniu, z wyjątkiem przedstawiciela Banku BPH S.A., który wstrzymał się od głosu, motywując swoje stanowisko udziałem w pracach ZRIF w charakterze reprezentanta agentów rozliczeniowych, a bardziej pełni funkcję wydawcy kart płatniczych, wobec czego nie może odnieść się wprost do raportu Zespołu.

Stanowisko organizacji płatniczych wobec propozycji zmian w wysokości i strukturze opłat interchange od bezgotówkowych transakcji kartowych na rynku polskim

Stanowiska organizacji płatniczych wobec propozycji zmian w wysokości i strukturze opłat *interchange* od bezgotówkowych transakcji kartowych na rynku polskim, przekazane wcześniej do NBP, zostały przedstawione przez NBP na posiedzeniu Rady w dniu 29 czerwca 2012 r.

Przypomniano, że na posiedzeniu w dniu 30 marca 2012 r. Rada zatwierdziła Raport końcowy z prac Zespołu Roboczego ds. Opłaty Interchange oraz upoważniła Przewodniczącą Rady do przekazania Raportu wraz z *Programem Redukcji Opłat Kartowych w Polsce*, zwanego dalej *Programem*, stanowiącego załącznik do Raportu, do wszystkich organizacji płatniczych prowadzących czterostronne i trójstronne systemy kartowe. Wymieniono główne elementy *Programu*. Przypomniano, że na ww. posiedzeniu Rada uznała wielostronne porozumienia między głównymi stronami systemów kartowych za preferowany wariant scenariusza kompromisowego, a w przypadku braku możliwości zawarcia takich porozumień - podjęcie przez organizacje płatnicze indywidualnych decyzji o obniżce przedmiotowych opłat i potwierdzenie udziału w *Programie* w formie oświadczeń stron złożonych wobec NBP. Za scenariusz alternatywny obniżki opłat kartowych Rada uznała ustawową regulację poziomu opłat kartowych.

Przedstawiono kalendarium zdarzeń, które miały miejsce w przedmiotowej dziedzinie od 30 marca do 29 czerwca 2012 r. W szczególności poinformowano o otrzymaniu przez NBP od MasterCard w dniu 20 kwietnia 2012 r. pisma zawierającego stanowisko tej organizacji wobec raportu końcowego z prac Zespołu Roboczego ds. Opłaty Interchange. Pismo to zawierało trzy główne kwestie:

- 1) tezy o charakterze ekonomicznym, dotyczące spodziewanego wpływu *Programu* na płatności kartowe w Polsce,
- 2) zastrzeżenia wobec możliwości zawierania porozumień wielostronnych w świetle prawa konkurencji,
- 3) zastrzeżenia dotyczące możliwości regulacyjnego rozwiązania kwestii opłaty *interchange* na tle przepisów Konstytucji i prawa unijnego.

Wyjaśniono, że NBP szczegółowo przeanalizował poszczególne zagadnienia. W kwestii pierwszego z nich nie zgodził się ze stanowiskiem zaprezentowanym przez MasterCard. W sprawie drugiej NBP zasięgnął opinii Prezesa UOKiK, który generalnie pozytywnie ocenił prace Zespołu, a proponowanych porozumień nie uznał za znowę, ale za rozwiązanie zmierzające do ograniczenia zniekształcenia konkurencji, korzystniejsze od obecnego stanu, który w dalszym ciągu czeka na ostateczny werdykt Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Prezes UOKiK zastrzegł jednak, że jeżeli Sąd uzna, że porozumienia ograniczają konkurencję, to będą one musiały przestać obowiązywać. Ponadto, Prezes UOKiK podzielił opinię NBP, iż utrzymywanie wysokich stawek nie przyczynia się do rozwoju rynku płatności kartowych, a więc ma negatywny wpływ na wzrost sieci akceptacji. Odnosząc się do kwestii trzeciej, przypomniano, że zgodnie z Konstytucją zasada swobody działalności gospodarczej może być ograniczona, o ile występuje ważny interes publiczny. W tej kwestii Prezes UOKiK uważa, że obecną sytuację można rozwiązać regulacyjnie, za czym przemawia brak przejrzystości cenowej, ograniczający konkurencyjność. W sprawie zgodności proponowanych porozumień z prawem unijnym odwołano się do opinii Departamentu Prawnego NBP, zgodnie z którą nie następuje wskazywane przez MasterCard naruszenie zasady lojalnej współpracy, ponieważ ta zasada nie dotyczy filaru I prawa wspólnotowego. Zdaniem Departamentu Prawnego NBP, ewentualna regulacja nie naruszałaby również Karty Praw Podstawowych. Zgodnie z art. 16 tego dokumentu, uznaje się wolność prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z prawem Unii Europejskiej oraz ustawodawstwami i praktykami krajowymi. Praktycznie o zgodności regulacji z Kartą Praw Podstawowych będzie decydowało to, czy spełnione są przesłanki określone w art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, czyli czy ewentualna regulacja przyczyniałaby się do postępu gospodarczego, czy nie.

Przedstawiono stanowiska organizacji płatniczych wobec propozycji zmian w wysokości i strukturze opłat *interchange* od bezgotówkowych transakcji kartowych na rynku polskim.

Stanowisko VISA

Poinformowano o otrzymaniu od organizacji VISA w dniu 30 kwietnia 2012 r. stanowiska organizacji VISA, zgodnie z którym VISA w pełni zaakceptowała zakres i harmonogram *Programu* i wyraziła gotowość udziału w porozumieniu wielostronnym, jednakże pod warunkiem

przystąpienia do takiego porozumienia również organizacji MasterCard. W dniu 31 maja 2012 r. VISA poinformowała o podjęciu przez tę organizację decyzji o znaczących obniżkach opłat *interchange* od płatności na rzecz instytucji publicznych.

Stanowisko MasterCard

Poinformowano o otrzymaniu od organizacji MasterCard w dniu 31 maja 2012 r. stanowiska organizacji MasterCard. Organizacja ta poinformowała o:

- podjęciu przez MasterCard indywidualnej decyzji o obniżkach wybranych stawek opłat,
- nieprzystąpieniu tej organizacji ani do porozumienia, ani do realizacji *Programu* w sposób wynikający z efektów prac Zespołu Roboczego ds. Opłaty Interchange.

Wyjaśniono, że obniżka stawek opłat dotyczy około 20 pozycji z ok. 500 stawek ujętych w taryfie opłat, spośród których ok. 400 dotyczy produktów oferowanych klientom indywidualnym. Zgodnie z informacją uzyskaną z banków, jest to kilka procent ich portfela i wykazuje tendencję wzrostową.

Stanowisko American Expres i Diners Club

Poinformowano o otrzymaniu od American Expres i Diners Club w dniu 30 maja 2012 r. pism o podobnej treści. Zawierały one wniosek o wyłączenie tych organizacji z *Programu* m. in. ze względu na brak w ich trójstronnych systemach opłaty *interchange*, marginalny udział tych systemów w obrotach płatności kartowych i brak zainteresowania Komisji Europejskiej systemami trójstronnymi.

Poinformowano o uzyskaniu przez NBP informacji o wprowadzeniu do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów punktu *Projekt założeń do projektu ustawy w sprawie funkcjonujących modeli prowizyjnych na rynku płatności bezgotówkowych* oraz o opublikowaniu przez MF nowej wersji projektu ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw, w którym zostały wprowadzone m. in. regulacje dotyczące transparentności opłat oraz możliwości wyłączenia zasady honorowania wszystkich kart.

Poinformowano o posiedzeniu Podkomisji ds. Instytucji Finansowych w Sejmie, poświęconym sprawom bezpieczeństwa oraz opłat kartowych, na którym przedstawiciele NBP i ZBP przedstawili odpowiednie informacje. W drugiej z wymienionych kwestii posłowie oczekują pilnego zakończenia prac prowadzonych w tej dziedzinie pod auspicjami NBP. W razie uzyskania informacji o braku możliwości zawarcia porozumienia Podkomisja zapowiedziała podjęcie dalszych kroków zmierzających do rozwiązania kwestii opłat kartowych na drodze regulacyjnej.

Przedstawiono propozycję NBP, aby, wobec niemożności wprowadzenia w życie preferowanego wariantu realizacji *Programu*, spowodowanej odmową MasterCard przystąpienia do porozumień, podjąć próbę realizacji drugiego scenariusza kompromisu rynkowego, opartego na indywidualnych decyzjach organizacji płatniczych o obniżce opłat zgodnej z *Programem* i potwierdzeniu udziału

w *Programie* w formie oświadczeń stron złożonych wobec NBP. Powyższa propozycja miała na celu stworzenie możliwości realizacji celów i zakresu *Programu*, zaakceptowanych przez Radę na posiedzeniu w dniu 30 marca 2012 r. Zgodnie z powyższą propozycją, do dnia 15 lipca 2012 r. wszystkie główne strony systemów kartowych poza organizacjami płatniczymi, tj. wydawcy kart płatniczych, agenci rozliczeniowi i akceptanci za pośrednictwem organizacji ich zrzeszających, złożyłyby deklaracje o przystąpieniu do realizacji *Programu* wraz z zobowiązaniami wynikającymi z ustaleń Rady w dniu 29 czerwca 2012 r. *Programem* zostałyby objęte także systemy trójstronne, przy czym szczegółowy zakres i sposób objęcia zostałyby określony odrębnie przez NBP w konsultacji z zainteresowanymi pomiotami.

Za kryterium uznania, że powyższy scenariusz będzie wprowadzony w życie, przyjęto złożenie wyżej wspomnianych deklaracji przez: wydawców kart płatniczych posiadających co najmniej 90% udział w liczbie wszystkich wydanych kart w Polsce, agentów rozliczeniowych posiadających co najmniej 90% udział w akceptacji kart płatniczych w Polsce pod względem wartości rozliczanych transakcji kartami oraz wszystkie 6 organizacji reprezentujących akceptantów, uczestniczących w pracach Zespołu Roboczego ds. Opłaty Interchange w imieniu akceptantów. Wskazano, że NBP byłby odpowiedzialny za koordynowanie dalszych działań związanych z przystępowaniem do tego kompromisu. W przypadku braku wyżej wymienionych deklaracji do dnia 15 lipca 2012 r. lub ich nierealizowania w okresie późniejszym, kwestia opłat kartowych byłaby poddana regulacji ustawowej.

Wyrażono pogląd, że niezależnie od dalszych losów *Programu*, podjęte w maju 2012 r. decyzje MasterCard i VISA o obniżce opłat *interchange* stanowią swojego rodzaju sukces wynikający z powstania *Programu*.

W dyskusji przedstawiciel Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A. poinformował, że Bank popiera *Program*, zaś przedstawiciel POHiD zadeklarował zamiar podpisania przez POHiD ww. deklaracji.

Prezes Zarządu Związku Banków Polskich w imieniu Zarządu ZBP poinformował, że generalna opinia polskich banków na temat wdrożenia wypracowanego pod auspicjami NBP przy udziale bardzo ważnych instytucji w państwie *Programu* jest pozytywna. Wyraził on pogląd, iż mimo niepowodzenia w próbie zawarcia porozumień za sukces należy uznać fakt, iż po wielu latach starań wszystkie strony zaangażowane w płatności kartowe podjęły wspólnie, udziałem NBP i innych ważnych instytucji w państwie, próbę osiągnięcia kompromisu w sferze opłat kartowych. Fakt ten uznał on za bardzo znaczący. Zwrócił on jednak uwagę na wyrażane przez banki obawy, aby przystąpienie do *Programu* nie zostało potraktowane jako uczestnictwo w porozumieniu cenowym. W tym kontekście, w celu uniknięcia niepewności prawnej w świetle prawa krajowego i unijnego, zasugerował celowość wystąpienia przez komisję sejmową lub Ministerstwo Finansów,

w porozumieniu z UOKiK i NBP, z inicjatywą uchwalenia przez Radę Ministrów rozporządzenia wyłączającego przystąpienie do *Programu* spod zakazu zawierania porozumień w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W dalszej części dyskusji wymieniono poglądy na ten temat, zarówno wyrażające poparcie, jak i sceptyczne.

Przedstawiciel MF poruszył kwestię nietransparentności opłat kartowych. Poinformował, że w nowelizacji ustawy o usługach płatniczych wprowadzono pewne reguły, które częściowo regulują kwestie związane z obrotem kartowym, m. in. wprowadzają zasadę *honour all cards*, częściową transparentność i narzędzia służące jej wymuszaniu.

Przewodniczący Rady z ubolewaniem odniósł się do faktu, że próba osiągnięcia kompromisu rynkowego, jakim byłoby przystąpienie do porozumień i realizacja *Programu*, zakończyła się niepowodzeniem. Poinformował on, że obecna propozycja NBP jest jeszcze jedną próbą obniżenia opłaty *interchange* na drodze kompromisowej. Nawiązując do pojawiających się doniesień prasowych na temat opłat kartowych, zapowiedział, że każda propozycja, która skutkowałaby obciążaniem portfeli konsumentów, np. poprzez wprowadzenie opłaty *surcharge*, zostanie przez NBP skrytykowana. Zadeklarował, że we wszystkich opiniach nt. ewentualnych regulacji prawnych dotyczących kwestii opłat w obrocie kartowym NBP będzie prezentował opinię zgodną z treścią *Programu*.

Rada zapoznała się ze stanowiskami organizacji płatniczych wobec propozycji zmian w wysokości i strukturze opłat *interchange* od bezgotówkowych transakcji kartowych na rynku polskim. Rada uznała, że w świetle przedstawionych stanowisk nie będzie możliwy do osiągnięcia kompromis w zakresie obniżek opłat kartowych w Polsce w preferowanej w *Programie* opcji, tj. w formie wielostronnych porozumień między głównymi stronami cztero- i trójstronnych systemów kartowych. Rada przychyliła się do propozycji NBP, aby do dnia 15 lipca 2012 r. wszystkie główne strony systemów kartowych, tj. wydawcy kart płatniczych, agenci rozliczeniowi i akceptanci za pośrednictwem organizacji je zrzeszających, złożyły do NBP deklaracje o przystąpieniu do realizacji „*Programu redukcji opłat kartowych w Polsce*” wraz z dodatkowym zobowiązaniem się do przyjętych przez Radę w dniu 29 czerwca 2012 r. ustaleń, według wzoru określonego przez NBP dla poszczególnych grup podmiotów. Rada zaakceptowała zaproponowane przez NBP warunki osiągnięcia kompromisu w powyższej formie. Rada uznała, że w razie niespełnienia ww. warunków lub w przypadku późniejszego braku realizacji podjętych deklaracji przez podmioty, które złożyły stosowne deklaracje wobec NBP, nie będzie zawarty efektywny kompromis rynkowy w zakresie obniżek opłat *interchange* na rynku polskim w drodze nieregulacyjnej i zarekomendowała realizację obniżek opłat kartowych w Polsce, zgodnych z *Programem*, w formie regulacji ustawowej.

Rada zarekomendowała koordynowanie przez Narodowy Bank Polski działań związanych z przystępowaniem do kompromisu rynkowego w zaproponowanej formie, a w razie dojścia do niego monitorowanie przez NBP procesu realizacji *Programu redukcji opłat kartowych w Polsce* i cykliczne przedstawianie Radzie ds. Systemu Płatniczego informacji o stanie realizacji tego *Programu*.

Rada poparła, niezależnie od zaproponowanego wyżej procesu dojścia do alternatywnej formy kompromisu rynkowego, przeanalizowanie możliwości wyłączenia przez Radę Ministrów, w drodze rozporządzenia, porozumienia powstałego poprzez podpisanie deklaracji o podjęciu działań mających na celu realizację *Programu redukcji opłat kartowych w Polsce* spod zakazu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jako dodatkowego instrumentu ograniczenia ryzyka prawnego związanego z zawarciem ww. porozumienia.

Stan prac nad realizacją Programu redukcji opłat kartowych w Polsce (PROK)

Materiał na powyższy temat przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 21 września 2012 r. Przypomniano, że po decyzjach organizacji MasterCard, która odmówiła wejścia do porozumienia, na posiedzeniu w dniu 29 czerwca 2012 r. Rada zarekomendowała podjęcie próby alternatywnego dojścia do kompromisu rynkowego poprzez złożenie przez wydawców kart płatniczych, agentów rozliczeniowych oraz akceptantów reprezentowanych przez stowarzyszenia deklaracji, że po dniu 1 stycznia 2013 r. nowe karty będą wydawane jedynie ze stawkami opłat *interchange* obniżonymi zgodnie z PROK. Rada zaakceptowała kryteria osiągnięcia takiego kompromisu.

Poinformowano, że na rozesłane przez NBP zaproszenie do złożenia deklaracji pozytywnie odpowiedziało:

- 19 wydawców kart płatniczych z udziałem 70,3% w rynku pod względem wydanych kart płatniczych (kryterium: min. 90% udziału),
- 3 agentów rozliczeniowych z łącznym udziałem w rynku wynoszącym 38,5% (kryterium: min. 90% udziału),
- 1 organizacja zrzeszająca akceptantów (kryterium: 6 organizacji),

co oznaczało niespełnienie ustalonych i zaakceptowanych przez Radę kryteriów.

Poinformowano, że w komunikacie opublikowanym w dniu 17 lipca 2012 r. NBP uznał, iż w takiej sytuacji misja NBP, polegająca na szukaniu kompromisu rynkowego, została zakończona. Przypomniano, że za alternatywną wobec kompromisu rynkowego formę redukcji wysokich opłat kartowych Rada uznała drogę regulacyjną.

Omówiono propozycje regulacyjnej formy rozwiązania kwestii opłat kartowych i stan prac nad poszczególnymi projektami. Wyrażono przekonanie, że jakiś projekt regulacji zostanie przedstawiony i przyjęty przez Sejm, ale obecnie trudno przewidzieć jego ostateczny kształt.

Poinformowano o następujących dwóch, zdaniem NBP, ważnych dla rynku, zmianach dotyczących wysokości opłat:

- ogłoszeniu przez MasterCard we wrześniu 2012 r. podwyżki krajowych stawek opłat *interchange* dla kart biznesowych ze skutkiem od 1 listopada 2012 r. Wysokość podwyżki szacuje się na 1,7%-1,9%; ta kategoria kart nie była objęta PROK.
- podjęciu przez Komitet Decyzyjny VISA Polska w dniu 12 września 2012 r. decyzji o obniżeniu od dnia 1 stycznia 2013 r. stawek opłat *interchange* dla płatności dokonywanych w punktach handlowo-usługowych kartami wydawanymi klientom indywidualnym w sposób następujący:
 - dla kart debetowych - do poziomu 0,9% wartości dla mikropłatności, tj. płatności do 20 zł oraz 1,25% dla płatności powyżej 20 zł,
 - dla kart kredytowych – do poziomu 1% wartości transakcji dla mikropłatności oraz 1,30% dla płatności powyżej 20 zł.

Zauważono, że skala obniżki nie jest tak duża, jak wynikałoby to z PROK, co zapewne wynika z faktu nieobniżenia stawek przez konkurencję. Ponadto, obniżki nie dotyczą wszystkich możliwych obszarów, np. handlu elektronicznego, ale VISA nie oferuje produktów, dla których obowiązywałaby wyższa stawka, niż dla produktów o stawce obniżonej.

Poinformowano o toczących się pracach zmierzających do powstania rezolucji Parlamentu Europejskiego, skierowanej do Komisji Europejskiej, w której postulowano, by podjęcie działań mających na celu wyrównanie opłat *interchange* w całej Unii Europejskiej w odniesieniu do opłat krajowych i transgranicznych. Wyrażono pogląd, iż pomimo fiaska kompromisu o charakterze rynkowym działania podjęte przez NBP w przedmiotowej dziedzinie przyniosły właściwą diagnozę sytuacji i kilka ważnych rezultatów, do których należą: zebranie przy jednym stole wszystkich podmiotów funkcjonujących na rynku kartowym, możliwość wypracowania propozycji kompromisu, a także indywidualne decyzje: wrześniowa - organizacji VISA i wcześniejsza - organizacji MasterCard o obniżce od dnia 1 stycznia 2013 r. niektórych stawek opłaty *interchange*. Zdaniem NBP, ww. obniżki nadal sytuują poziom opłaty *interchange* w Polsce na jednym z najwyższych poziomów w Unii Europejskiej, co stwarza pole do dalszych obniżek. W najbliższych tygodniach należy zatem oczekiwać dalszego rozwoju sytuacji w zakresie regulacyjnego rozwiązania kwestii wysokości opłat *interchange* oraz innych opłat kartowych w Polsce.

W dyskusji Przewodniczący Rady wyraził pogląd, że mimo nieosiągnięcia rynkowego kompromisu w kwestii opłaty *interchange* działania przeprowadzone w tej dziedzinie nie były bezowocne, bowiem zarówno VISA, jak i MasterCard zapowiedziały obniżki opłat dotyczących niektórych produktów, a rozpoczęta dyskusja trwa. Zazaczył, że NBP zależy na nierewolucyjnym rozwoju przedmiotowego rynku, który odbywałby się w sposób w miarę możliwości godzący interesy

wszystkich zaangażowanych stron. Zadeklarował też, że NBP w swoich opiniach będzie prezentował stanowisko zgodne z zaakceptowanymi przez Radę ustaleniami Zespołu Roboczego ds. Opłaty Interchange, w szczególności zgodne z założeniami PROK.

Odnosząc się do przedstawionego materiału, zauważono, że pojawiły się w nim nowe informacje, które powinny znaleźć się w treści uzasadnienia projektu ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych autorstwa NBP, w szczególności informacje nt. potencjalnych skutków posiadaczy kart płatniczych, związanych z ewentualnością podnoszenia opłat przez wydawców kart.

W dyskusji odniesiono się ponadto do następujących kwestii:

- wątpliwości prawnych dotyczących możliwych sposobów doprowadzenia do obniżenia opłaty *interchange*

Dotyczyły one m. in. rozwiązania kwestii opłaty *interchange* poprzez regulację, co mogłoby, jako regulowanie cen, w obecnym polskim porządku prawnym naruszać podstawową zasadę, na której opiera się swoboda działalności gospodarczej. W tym kontekście zaapelowano przede wszystkim do MF o to, aby przed przygotowaniem stanowisk dotyczących projektów regulacji, przeznaczonych do zaprezentowania w Sejmie, zbadać pod tym kątem zgodność proponowanych zapisów z Konstytucją.

- regulacji jako alternatywy wobec samoregulacji

Większość uczestników dyskusji wyraziła rozczarowanie z powodu nieosiągnięcia kompromisu rynkowego w kwestii opłat kartowych. Równocześnie podkreślano korzyści wynikające z przeprowadzonych analiz i dyskusji z udziałem wszystkich zainteresowanych stron. Przedstawiciel VISA zadeklarował wolę realizacji PROK przez tę organizację, choć zaznaczył, że istnieją w tej dziedzinie ograniczenia wynikające ze stanowiska drugiego gracza na rynku kartowym i dużego prawdopodobieństwa tego, że dla akceptantów nie nastąpiłyby obniżki opłat ze względu na możliwość migracji portfeli do drugiego systemu płatniczego, który może opłaty podnieść.

Zauważono, że mimo fiaska porozumienia rynkowego dotyczącego redukcji opłat kartowych proces samoregulacji w tej dziedzinie już się rozpoczął. Przejawem tego są obniżki opłat na niektóre produkty, zadeklarowane przez obie organizacje kartowe, jednak, z punktu widzenia akceptantów, a w szczególności sektora małych i średnich przedsiębiorstw, deklarowane obniżki opłat *interchange* od dnia 1 stycznia 2013 r. są zbyt małe i nie likwidują głównej bariery dla rozwoju obrotu bezgotówkowego w tym sektorze.

Rada zapoznała się z informacją Narodowego Banku Polskiego nt. stanu prac nad realizacją Programu redukcji opłat kartowych w Polsce.

Kryteria oceny programów organizacji kartowych

Materiał na powyższy temat przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 20 kwietnia 2012 r. Przypomniano, że dyskusja na temat kryteriów oceny programów organizacji kartowych została zapoczątkowana przez ZBP, który na posiedzeniu Rady w dniu 22 czerwca 2011 r. przedstawił materiał na temat dwóch programów funkcjonujących obecnie na polskim rynku: programu organizacji VISA *Kartą VISA zapłacisz wszędzie* oraz programu organizacji MasterCard *Innovation for Poland*. W kolejnym materiale, przedstawionym przez Departament Systemu Płatniczego NBP w październiku 2011 r., zostały zaproponowane dwa alternatywne warianty podejścia do oceny programów: ocena obu programów przez ten sam niezależny podmiot albo samoocena dokonana przez organizacje płatnicze i przedstawienie jej wyników Radzie. W dyskusji opowiedziano się wówczas za wariantem pierwszym. Równocześnie ZBP zadeklarował wolę pełnienia roli lidera odpowiedniego projektu, który zarządzałby projektem i dokonałby wyboru podmiotu oceniającego.

Propozycja kryteriów oceny programów została opracowana przez NBP i przedstawiona Radzie na jej posiedzeniu w dniu 16 grudnia 2011 r. Została ona pozytywnie oceniona i wstępnie zaakceptowana przez obie organizacje kartowe, które do połowy stycznia 2012 r. powinny były zgłosić ewentualne dodatkowe uwagi i komentarze. Poinformowano, że organizacja VISA zaproponowała dodanie do części obejmującej kryteria wspólne dla obu organizacji kryterium „Rozwój płatności zbliżeniowych i mobilnych stymulowany rozwojem sieci akceptacji”, zaś organizacja MasterCard zadeklarowała gotowość przekazania do NBP informacji niezbędnych do dokonania oceny, jednak z zastrzeżeniem, że informacje te nie mogą zostać udostępnione stronom trzecim. Zauważono, że w przypadku dokonywania oceny przez niezależny podmiot odpowiednie informacje będą musiały być udostępnione temu podmiotowi, tj. poza NBP. Zaprezentowanie wyników oceny byłoby możliwe w grudniu 2012 r.

Przedstawiony materiał zawierał wnioski o:

- zatwierdzenie kryteriów oceny programów organizacji kartowych VISA i MasterCard stanowiących załącznik do prezentowanego materiału,
- upoważnienie Związku Banków Polskich do przeprowadzenia postępowania ofertowego, wyboru podmiotu przeprowadzającego ocenę, oszacowania kosztów przeprowadzenia oceny,
- upoważnienie Związku Banków Polskich do uzgodnienia z organizacjami VISA i MasterCard propozycji podmiotu przeprowadzającego ocenę oraz uzyskania ich akceptacji i deklaracji dotyczących pokrycia kosztów przeprowadzenia oceny, a następnie koordynowania prac w zakresie zawarcia umowy z wybranym podmiotem,
- upoważnienie Związku Banków Polskich do przedstawienia na posiedzeniu Rady ds. Systemu Płatniczego w czerwcu 2012 r. lub, w związku z przewidywanymi zmianami w harmonogramie, we wrześniu 2012 r. informacji na temat stanu prac związanych z przeprowadzeniem projektu.

W dyskusji poruszono kwestię sposobu pomiaru tego, który z programów bardziej wpływa na wzrost liczby transakcji dokonanych kartami zbliżeniowymi. Wyrażono pogląd, że kryterium wzrostu transakcyjności kartami zbliżeniowymi powinno znaleźć się w obu programach, natomiast sam fakt wzrostu transakcyjności niekoniecznie oznacza sukces jednego z programów. Nawiązując do jednego z celów programu *Kartą VISA zapłacisz wszędzie*, którym jest rozszerzenie sieci akceptacji, zwłaszcza poza dużymi aglomeracjami miejskimi, uznano za wskazane dodanie wskaźnika wzrostu transakcyjności na obszarach poza aglomeracjami poniżej określonej liczby ludności.

Przedstawiciel organizacji VISA przypomniał, że VISA zaproponowała kryterium „Rozwój płatności zbliżeniowych i mobilnych stymulowany rozwojem sieci akceptacji” jako kryterium wspólne dla obu programów, wobec czego nie ma, jego zdaniem, znaczenia, czy odpowiednia analiza zostanie przeprowadzona w kontekście kryteriów wspólnych czy indywidualnych. Poinformował, że VISA może przekazywać odpowiednie dane dotyczące zarówno dużych, jak i mniejszych miejscowości. Mogą one być przekazywane zarówno do NBP lub niezależnego podmiotu trzeciego, który oceniałby oba programy.

Przedstawiciel MasterCard poinformował, że MasterCard może dostarczać wszystkie dane niezbędne do badania efektywności programów wg zaproponowanych kryteriów, ale tylko do NBP. Podtrzymał on wcześniejsze stanowisko MasterCard o niemożności przekazania przedmiotowych danych do niezależnego podmiotu trzeciego. Wyjaśnił on, że MasterCard nie jest gotów do tego, żeby przekazywać do firm trzecich swoje handlowe ustalenia z bankami członkowskimi czy klientami w Polsce. Jego zdaniem, informacje związane z oceną programów dotyczą założeń w komercyjnych umowach między MasterCard a bankami, natomiast MasterCard jest w stanie udokumentować, jak program *Innovation for Poland* wpływa na rozwój obrotu bezgotówkowego, i takie informacje przekazać do regulatora lub urzędu nadzorującego cały sektor bankowy w Polsce. Uczestnicy dyskusji wyrazili zgodny pogląd, że wobec odmowy przekazywania przez MasterCard niezależnej stronie trzeciej informacji i danych niezbędnych do dokonania oceny obu programów, a z drugiej strony, wobec braku możliwości dokonania takiej oceny przez NBP bez udziału audytorów zewnętrznych, jedynym sposobem dokonania oceny jest samoocena własnych programów, przeprowadzona przez obie organizacje kartowe.

Przewodniczący Rady wyraził pogląd, że samoocena ma mniejszą wartość ze względu na pozbawienie jej waloru obiektywizmu i będzie postrzegana jako bardziej propagandowa niż merytoryczna. W podsumowaniu dyskusji uznał on opcję przeprowadzenia oceny programów organizacji kartowych VISA i MasterCard za niemożliwą do realizacji i zaproponował powrót do kwestii samooceny na jednym z następnych posiedzeń Rady.

Rada omówiła propozycje kryteriów oceny programów organizacji kartowych VISA i MasterCard, opracowane przez Narodowy Bank Polski, ale ze względu na brak możliwości przekazania danych z organizacji MasterCard do niezależnego podmiotu, ocena ww. programów przez taki podmiot stała się bezprzedmiotowa.

Samoocena programu Kartą VISA zapłacisz wszędzie organizacji VISA

Samoocena programu *Kartą VISA zapłacisz wszędzie* organizacji VISA została przedstawiona przez organizację VISA na posiedzeniu Rady w dniu 21 września 2012 r.

Przypomniano, że program powstał wskutek wspólnej inicjatywy organizacji VISA, banków i akceptantów w celu rozwinięcia sieci akceptacji w obrębie małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce poprzez likwidację następujących barier, zidentyfikowanych w fazie tworzenia projektu: dużej dysproporcji między wzrostem liczby kart i liczby transakcji a wzrostem liczby terminali POS, głównie w małych miejscowościach, koncentracji agentów rozliczeniowych na najbardziej atrakcyjnych punktach sprzedaży, ograniczonych możliwości sprzedaży, wysokich kosztów stałych. Założono, że w ciągu 5 lat funkcjonowania projektu, tj. do 2015 r., sieć akceptacji zostanie podwojona i unowocześniona. Cel ten postanowiono osiągnąć poprzez: poprawę sposobu dystrybucji terminali, edukację akceptantów, wykorzystanie technologii zbliżeniowej, instalowanie terminali przystosowanych do pracy w standardzie EMV, wykorzystanie dużego potencjału Polski w aspekcie wzrostu punktów akceptacji kart, w tym w punktach usługowych, w punktach płatności za rachunki, w handlu hurtowym, itp. Poinformowano, że program jest adresowany do banków i agentów rozliczeniowych, a uczestnictwo w nim jest dobrowolne. Głównym warunkiem umożliwiającym udział w programie jest członkostwo w organizacji VISA Europe. Omówiono inne formalne i technologiczne warunki, które musieli spełniać agenci rozliczeniowi w celu przystąpienia do programu. Wyjaśniono, że zamiarem VISA było objęcie programem wszystkich firm, niezależnie od ich posadowienia i ich wielkości, które nie akceptowały kart na dzień 1 grudnia 2009 r., a program był otwarty na akceptację wszystkich kart, nie tylko kart VISA. Terminale musiały akceptować wszystkie płatności zbliżeniowe EMV i spełniać określone warunki operacyjne. Stworzono fundusz, do którego wpłaty są wnoszone kwartalnie, przez wszystkie banki członkowskie według określonego harmonogramu ustalonego z bankami w 2009 r. Koszty i przychody są raportowane przez VISA do wydawców i agentów rozliczeniowych w cyklach półrocznych, środki są dystrybuowane do wszystkich agentów rozliczeniowych w Polsce, którzy spełnili kryteria uczestnictwa w programie. Poinformowano, że w połowie września 2012 r. w Polsce działało 11 agentów rozliczeniowych spełniających warunki programu i do nich dystrybuowane są w cyklach kwartalnych środki. Zdecydowano do dnia 30 czerwca 2012 r. subsydiować jeszcze terminale niezblizeniowe, ale działające w technologii EMV, przy czym

subsydia były w tym przypadku niższe. Od 1 lipca 2012 r. subsydiowane są już tylko terminale zbliżeniowe na poziomie 40 zł. Terminale rejestrowane do programu przez agentów rozliczeniowych muszą spełniać określone kryteria, dotyczące liczby transakcji i wartości obrotu. Obecnie w ramach programu skupiono się na tym, żeby dostarczyć posiadaczom kart oraz akceptantom kart bardzo łatwy dostęp do akceptacji, unowocześnić sieć, zwiększyć penetrację usługi akceptacji kart wśród małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozszerzyć sieć dystrybucji. Zaprezentowano wyniki programu wg stanu na koniec czerwca 2012 r. Obejmowały one: liczbę terminali w sieci, liczbę terminali zgłoszonych do programu, w tym liczbę terminali zbliżeniowych. Wyjaśniono, że wszystkie terminale instalowane w ramach programu obsługują karty z mikroprocesorem. Poinformowano, że na polskim rynku działa 16 agentów rozliczeniowych obsługujących transakcje w punktach sprzedaży, przy czym 11 z nich całkowicie spełnia wymagania programu, 5 kolejnych zamierza dokończyć certyfikację praktycznie do końca 2012 r. Obecnie banki wydające karty bardzo często tworzą pakiety, tzn. małe przedsiębiorstwo może otworzyć w banku rachunek i łącznie z kartą do rachunku otrzymać terminal. Taką działalność prowadzą już banki: PKO Bank Polski S.A., Bank Pekao S.A., BRE Bank S.A., Polbank i banki spółdzielcze. Opierając się na danych statystycznych, wyrażono pogląd, że w rzeczywistości program jest skierowany do bardzo małych detalistów. Poinformowano o istniejących dowodach na używanie kart aktywowanych w małych miejscowościach także w innych punktach. Zaznaczono, że dane dotyczące obrotów odnoszą się tylko do obrotów kartami VISA w terminalach zgłoszonych do programu. Poinformowano, że podczas trwania programu przybyło już 92 tys. terminali, a zgodnie z prognozą VISA na koniec 2012 r. można oczekiwać około 112% wzrostu w okresie trzyletnim w stosunku do wzrostu, jaki nastąpił w ciągu 4 lat przed uruchomieniem programu. Podkreślono fakt, w rozwoju sieci akceptacji w Polsce biorą udział banki spółdzielcze, mające swoje oddziały w miejscach o najniższym obecnie poziomie rozwoju sieci akceptacji. Poinformowano, że po migracji na standard EMV bankomatów i terminali POS wskaźnik transakcji oszukańczych w Polsce przy użyciu kart jest dziesięciokrotnie niższy niż średnia europejska. Przedstawiono penetrację terminali w różnych kategoriach działalności i stwierdzono, że wzrosła ona podczas realizacji projektu, w niektórych branżach nawet o 20%, przy czym najwięcej terminali zarejestrowanych w projekcie pochodzi z branż o największym potencjale. Omówiono rozkład terminali na terenie całej Polski. Dane statystyczne wykazały, że najwięcej terminali instaluje się w powiatach o dużej gęstości zaludnienia. Z tego względu istnieje zamiar zmodyfikowania zasad programu, tak aby oferować większe wsparcie agentom rozliczeniowym w mniejszych powiatach. Wyrażono przekonanie, że w połączeniu z zadeklarowaną obniżką opłaty *interchange*, co powinno skutkować obniżką stawek dla detalistów, spowoduje to wzrost jakości pakietów oferowanych małym przedsiębiorstwom. Wspomniano o następujących specyficznych modułach działania

programu: do wspieraniu urzędzeń samoobsługowych, rozwoju płatności zbliżeniowych u dużych detalistów, w tym w zakresie płatności zbliżeniowych dla małych wartości, wspieraniu projektów w handlu hurtowym i w obszarze płatności za rachunki. Poinformowano, iż w ramach programu będą wspierane rozwiązania dotyczące płatności publiczno-prawnych. Za bardzo wspierający element programu uznano fakt, że praktycznie wszystkie polskie banki, widząc szybki wzrost sieci akceptacji, zdecydowały się na bardzo aktywne wydawanie kart zbliżeniowych. Poinformowano, że w Polsce wydano ponad 7 mln kart zbliżeniowych i zainstalowano ponad 80 tys. terminali. Liczba wydanych kart zbliżeniowych wzrosła tylko 1,7 raza w ciągu jednego roku, natomiast liczba transakcji i wartość transakcji rośnie rocznie kilkakrotnie. W Polsce zainstalowano 17% wszystkich terminali zbliżeniowych w Europie, wydano 17% wszystkich kart w Europie, polskie terminale stanowią 22% wszystkich terminali zainstalowanych w Europie, ale z terminali zainstalowanych w Polsce płynie 58% wszystkich zbliżeniowych transakcji w Europie, co daje 52% wartości wszystkich transakcji zbliżeniowych w Europie. Wspominając o 7% udziale transakcji zbliżeniowych we wszystkich transakcjach dokonywanych w POS-ach w Polsce, zauważono, że poziom ten został osiągnięty w ciągu 2 lat, co uznano za duży, wspólny sukces organizacji VISA, banków i agentów rozliczeniowych. Wyjaśniono, że plany VISA na przyszłość obejmują dalszy rozwój programu poprzez włączenie telefonu komórkowego, jako terminala POS, dla specyficznych branż i wsparcie płatności kartowych w handlu internetowym.

W dyskusji poinformowano, że NBP pozytywnie ocenia ideę oraz sposób wprowadzenia do realizacji programu. Podkreślono fakt poprzedzenia wdrożenia programu konsultacjami zarówno z bankami wydawcami kart, jak i agentami rozliczeniowymi, a program ma na celu przeciwdziałanie jednej z głównych barier rozwoju obrotu bezgotówkowego, jaką są wysokie koszty akceptacji kart płatniczych. Wyrażono pogląd, że wyniki pracy *Zespołu Roboczego ds. Opłaty Interchange* i program VISA wzajemnie się uzupełniają, a program przyczynia się pośrednio do zmniejszenia wykluczenia finansowego. Poinformowano, że NBP z satysfakcją odnotowuje decyzję Komitetu Decyzyjnego VISA Polska o tym, że pomimo zmniejszenia opłat *interchange* program będzie kontynuowany. Przedstawiciel VISA, ustosunkowując się do kwestii potencjalnego zagrożenia, jakim byłoby wejście w życie regulacji ustanawiającej maksymalne pułapy dla opłat *interchange* na niższych poziomach niż proponowane w *Programie redukcji opłat kartowych w Polsce*, wyraził pogląd, że obecnie nie można ostatecznie rozstrzygnąć tej kwestii, ale można przypuszczać, że drastyczna, regulacyjna obniżka tej opłaty mogłaby stanowić bardzo duże zagrożenie dla dalszej realizacji programu.

Rada zapoznała się z przedstawioną przez organizację VISA samooceną programu *Kartą VISA zapłacisz wszędzie*.

Samoocena programu Innovation for Poland organizacji MasterCard

Samoocena programu *Innovation for Poland* (I4P) organizacji MasterCard została przedstawiona przez organizację MasterCard na posiedzeniu Rady w dniu 14 grudnia 2012 r. Poinformowano, że program I4P funkcjonuje od 1 stycznia 2011 r. jako jedna z pozycji cennikowych MasterCard. Jest to fundusz zbierany od agentów rozliczeniowych z realizowanych przez nich wolumenów transakcji, który następnie podlega redystrybucji do banków - wydawców kart i firm tworzących innowacyjne rozwiązania płatnicze na polskim rynku. Proces decyzyjny o alokacji środków przeprowadzany jest raz do roku przez osoby pracujące w pionie innowacji MasterCard. Omówiono procedurę zbierania wniosków od podmiotów zainteresowanych skorzystaniem z funduszu i wskazano informacje, które wnioskodawca powinien zawrzeć we wniosku. Poinformowano, że wnioski są rozpatrywane przez Komisję składającą się z dwóch osób z biura MasterCard w Polsce i dwóch osób z europejskiej centrali MasterCard. W przypadku projektów nierealizowanych w pełnym zaplanowanym zakresie istnieje możliwość ich przesłania do ponownego rozpatrzenia w drugiej turze. Omówiono zasady przyznawania środków z funduszu I4P. Wyjaśniono w szczególności, że odrzucane są wnioski dotyczące projektów przeinwestowanych, niedostatecznie uzasadnione spodziewanymi efektami dla rynku oraz projekty, które nie mogą być uznane za innowacyjne. Poinformowano, że na koniec 2012 r. złożono ponad 100 wniosków z prośbą o dofinansowanie różnych projektów, a wśród wnioskodawców są banki, które zazwyczaj wprowadzają najwięcej innowacyjnych rozwiązań na polskim rynku. Omówiono główne elementy dotyczące formy innowacji i wspieranych na polskim rynku przez MasterCard projektów, jakie banki chcą realizować, i zaznaczono, że podlegają one zmianom w zależności od postępującego rozwoju polskiego rynku. Poinformowano o tym, że w chwili uruchamiania projektu I4P w 2011 r. największą innowacją na polskim rynku była technologia *PayPass*, której dotyczyła największa liczba wniosków o dofinansowanie projektu i największy procent środków przyznanych z funduszu. Obecnie coraz większa liczba wniosków odnosi się do płatności zdalnych i mobilnych, tj. płatności telefonem lub płatności z telefonu niekoniecznie w sposób zbliżeniowy. Zaczęły pojawiać się projekty, które mają na celu wdrożenie na większą skalę do płatności kartowych całego segmentu płatności za rachunki, obecnie w Polsce w ponad osiemdziesięciu procentach realizowanych gotówkowo, istnieją już nawet propozycje konkretnych rozwiązań powyższej kwestii. Poinformowano, że MasterCard dokłada starań, aby wszyscy mieli świadomość równego traktowania i zależności wysokości dofinansowania od możliwości wydania przez bank określonej liczby nośników płatniczych. W tym celu na najbardziej popularne i wystandaryzowane elementy, będące przedmiotem wniosków, MasterCard ustala parytety na podstawie analizy kosztów wydawania i funkcjonowania poszczególnych kart, przedstawianych przez ich producentów. Przedstawiciel MasterCard wyraził pogląd, że zwiększenie ubankowienia i wzrost liczby terminali

płatniczych w Polsce nie są jedynymi elementami odpowiadającymi za rozwój obrotu bezgotówkowego. Innym sposobem jest zwiększenie liczby transakcji dokonywanych kartami przez osoby już ubankowane. Powyższy pogląd poparł on przykładem technologii *PayPass* jako najdłużej stosowanej. Posługując się odpowiednimi danymi dotyczącymi tylko produktów MasterCard, poinformował on, że na koniec 2010 r. liczba wydanych kart *PayPass* wynosiła w Polsce ok. 700 tys. i do grudnia 2012 r. wzrosła do 6,5 mln. Udział transakcji zbliżeniowych w ogólnej liczbie transakcji bezgotówkowych w Polsce wzrósł z 0,9% w I kwartale 2011 r. do 10,5% w III kwartale 2012 r. Wartość obrotu kartami aktywnymi, tj. kartami, którymi dokonywana jest co najmniej jedna transakcja miesięcznie, jest wyższa dla kart wykorzystujących technologię *PayPass* w porównaniu w wartości obrotów kartami opartymi na technologii EMV o 45% i 30% odpowiednio dla kart debetowych i kredytowych. Wyrażono pogląd, że rozwój sieci akceptacji kart wykorzystujących technologię *PayPass* ma pośredni związek z funduszem I4P. Wyjaśniono, że oprócz własnych środków, które każda firma może inwestować zgodnie z własną polityką, z funduszu I4P doinwestowuje się wydawców, ale w znacznie większym stopniu agentów rozliczeniowych i w rozwój sieci akceptacji. Oceniono, że liczba terminali przystosowanych do akceptowania kart zbliżeniowych w Polsce wyniesie w końcu 2012 r. ponad 100 tys., co, zdaniem MasterCard, ma znaczny wpływ na wzrost liczby płatności dokonywanych jedną kartą płatniczą. Odnosząc się do planów MasterCard na 2013 r., poinformowano, że będą one koncentrowały się wokół rozwiązań wykorzystujących technologię *PayPass* jako przyczyniającą się istotnie, jego zdaniem, do wzrostu transakcyjności kart i skłonności klientów do posługiwania się nimi.

W dyskusji skoncentrowano się na szczegółach działania programu. Pytano o dane i informacje, których, zdaniem uczestników dyskusji, zabrakło w przedstawionej samoocenie. Należały do nich pytania o:

- źródło środków gromadzonych w funduszu I4P,
- liczbę zaakceptowanych wniosków,
- całkowitą wartość środków funduszu zebranych od agentów rozliczeniowych,
- wartość rozdysponowanych środków,
- średnią, minimalną i maksymalną wartość dofinansowania na jeden projekt,
- związek pomiędzy I4P a MasterCard Mobile w aspekcie dystrybucji środków z I4P,
- stopień, w jakim innowacje zwiększają obrót bezgotówkowy, a w jakim tylko ten obrót unowocześniają,
- pochodzenie wolumenu transakcji, od którego pobierana jest opłata,
- wpływ wyłącznie I4P na rozwój rynku.

Odpowiadając na powyższe pytania, przedstawiciel MasterCard poinformował, że:

- środki gromadzone w I4P pochodzą z opłat nakładanych na agenta rozliczeniowego. Przenoszenie tego kosztu na akceptanta zależy od polityki agenta rozliczeniowego i tej kwestii MasterCard nie reguluje.
- środki pobierane od agentów rozliczeniowych stanowią 2,5 pkt. bazowego od obrotu. Dla porównania przypomniał, że od dnia 1 stycznia 2013 r. opłata *interchange* będzie wynosiła 110-130 pkt. bazowych.
- wnioski akceptowane w ramach I4P stanowią około 90% wniosków składanych. MasterCard rozważa możliwość i celowość wprowadzenia stuprocentowego finansowania niektórych rodzajów projektów innowacyjnych prowadzonych przez bardzo małe firmy, ale dotychczas nie opracowano zasad, na których można by tę koncepcję realizować w sprawiedliwy sposób.
- usługa MasterCard Mobile jest nową, wprowadzoną na polski rynek, innowacyjną formą płacenia bez wychodzenia z domu i bez użycia karty. Jest to usługa, z której mogą korzystać posiadacze kart obu organizacji kart płatniczych działający na polskim rynku. Kilka podmiotów należących do systemu współpracuje ze sobą w oparciu o architekturę w taki sposób, aby usługa była jak najbardziej prokonsumencka. Jeśli pojawiłyby się elementy innowacyjne, które byłyby przeznaczone do wdrożenia do przedmiotowej usługi, wówczas MasterCard przyjąłby i rozpatrzyłby odpowiednie wnioski składane w ramach I4P.
- udzielenie odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu innowacje zwiększają obrót bezgotówkowy, a w jakim tylko ten obrót unowocześniają, wymagałoby zebrania danych szczegółowych od banków,
- wolumen transakcji zawarty w danych statystycznych pochodzi od obu organizacji, tj. MasterCard i VISA.

Przedstawiciel MasterCard zobowiązał się do dostarczenia do NBP danych, o które pytano w dyskusji.

Przedstawiciel First Data Polska S.A. wyjaśnił, że większość akceptantów ma marżę ustaloną jako stały procent, zatem wszystkie koszty pochodzące od organizacji kart płatniczych podwyższają koszty agenta rozliczeniowego. W innych przypadkach agent rozliczeniowy, który nie chce absorbować takich kosztów, może próbować przerzucić je na akceptanta w drodze negocjacji. Jednak, jego zdaniem, koszty z tytułu I4P należy traktować raczej jako koszty agentów rozliczeniowych, niż jako pełne przerzucenie ich na akceptantów. Można je uznać za długoterminową inwestycję agentów rozliczeniowych w rozwój rynku. Odnosząc się do możliwości określenia wpływu wyłącznie programu I4P na rozwój rynku, przedstawiciel First Data Polska S.A. stwierdził, że jego zdaniem, trudno powiedzieć, jak zachowałyby się banki, gdyby I4P nie powstał. Wyraził on przypuszczenie, że, być może, zdecydowałyby się inwestować w innowacje ze środków pochodzących z opłat *interchange*. Równocześnie zadeklarował podjęcie

przez Komitet Agentów Rozliczeniowych (KAR) próby przedstawienia syntetycznego podsumowania przedmiotowej kwestii, która mogłaby wskazywać, jaka jest efektywność.

W dyskusji wyrażono pogląd, że byłoby wskazane zachowanie porównywalności działań podmiotów działających na tym rynku, w szczególności VISA i MasterCard, i mających ten sam cel. Na tym tle postulowano rozważenie możliwości dokonania oceny cenników obu ww. organizacji kartowych.

Postulowano opracowanie metody oceny efektywności programu przez specjalistów ze środowiska niezaangażowanego, którzy profesjonalnie zajmują się tym zagadnieniem. Uznano też za konieczne, aby przy przedstawianiu samooceny programów organizacje podawały zastosowane kryteria samooceny. Poparto propozycję dokonania oceny przez KAR, ale równocześnie wyrażono pogląd, iż taką ocenę powinni sporządzić również inni obserwatorzy.

Przewodniczący Rady, podsumowując dyskusję, stwierdził, iż, jego zdaniem, wynika z niej przede wszystkim, że z powodu braku odpowiednich, trudnych do zdobycia danych finansowych, których nie zawierała prezentacja, obecnie nie można jednoznacznie określić, jaki jest wpływ I4P na polski rynek, zatem nie można dokonać oceny programu w tym aspekcie. Wyraził on pogląd, że kluczowym elementem oceny programu powinna być ocena jego efektywności, której obecnie nie można dokonać. W tym kontekście z aprobatą odniósł się do zgłoszonej w dyskusji przez przedstawiciela First Data Polska S.A. propozycji podjęcia przez KAR próby dostarczenia danych, które umożliwiłyby dokonanie oceny efektywności I4P. Równocześnie zadeklarował, że NBP rozważy możliwość opracowania własnej metody oceny programów, prosząc banki o dostarczenie odpowiednich danych.

Rada zapoznała się z wynikami samooceny programu *Innovation for Poland*, przedstawionymi przez organizację MasterCard.

Możliwe warianty programowania rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce

Możliwe warianty programowania rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 29 czerwca 2012 r. Przypomniano, że *Program rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce*, zwany dalej PROB, został przyjęty przez Komitet Stały Rady Ministrów w październiku 2010 r., następnie przekazany Radzie Ministrów w grudniu 2010 r. i rozpatrzony przez nią na posiedzeniu w styczniu 2011 r. Po uwzględnieniu uwag z ww. posiedzenia *Program* uzyskał finalną postać w czerwcu 2011 r. Ostatecznie jednak PROB nie został powtórnie przedłożony Radzie Ministrów z powodu dwóch podstawowych argumentów, przedstawionych Radzie na posiedzeniu w dniu 3 października 2011 r.:

- w II połowie 2011 r. ze względu na polską prezydencję w UE obowiązywało zalecenie służb zarządzających programem obrad Rządu dotyczące kierowania pod obrady Rady Ministrów tylko niezbędnych i pilnych dokumentów,
- na tle dyskusji wokół opłaty *interchange* w związku z pracami parlamentarnymi nad ustawą o usługach płatniczych MF uznało klimat dla promocji PROB za niekorzystny.

W związku z powyższym PROB nie został przez Radę Ministrów przyjęty jako program rządowy. Przypomniano 3 wskazane wówczas przez MF opcje dalszego postępowania z PROB oraz kolejne 4 warianty zaproponowane przez NBP. Poinformowano, że, zdaniem NBP, opcją preferowaną powinno być podzielenie PROB na trzy części, opublikowanie jego części teoretyczno-diagnostycznej oraz przyjęcie PROB jako dwóch dokumentów: programu rządowego, zawierającego zadania skierowane do rządu i ministerstw, oraz dokumentu wspierającego, w postaci zadań do wykonania przez pozostałe instytucje wskazane w PROB, w tym NBP, ZBP i sektor bankowy. W przypadku, gdyby realizacja powyższej opcji okazała się niemożliwa ze względu na brak zgody strony rządowej, PROB mógłby zostać opublikowany jako dokument zawierający tylko zadania dla instytucji nierządowych. Poinformowano, że powyższa propozycja została przedstawiona prezydium Koalicji na posiedzeniu w dniu 22 czerwca 2012 r. i uzyskała jego poparcie.

W dyskusji Prezes Zarządu ZBP poparł wniosek o przyjęcie do realizacji opcji wskazanej jako preferowana. Równocześnie podtrzymał zgłaszany na wcześniejszych posiedzeniach Rady postulat, aby wyposażyć NBP lub jego organy w odpowiednie kompetencje w zakresie całokształtu spraw związanych z systemem płatniczym. Zazaczył, że postulat ten jest zgodny z ustawową odpowiedzialnością NBP za zapewnienie bezpieczeństwa i sprawności rozliczeń w polskim systemie płatniczo-rozliczeniowym. Powyższy postulat, a także preferowana opcja dalszego postępowania z PROB zyskały poparcie innego uczestnika dyskusji, natomiast przedstawiciel MF odniósł się do postulatu sceptycznie ze względu na możliwość zakłócenia przez jego spełnienie określonego porządku konstytucyjnego. Wyraził on też wątpliwość co do możliwości przyjęcia PROB jako programu rządowego.

Zajmując stanowisko w sprawie przyszłości PROB, Przewodniczący Rady wyraził pogląd, że obecnie należy podjąć wszystkie te działania, które nie wymagają akceptacji MF i Rządu i w ten sposób zamknąć przedmiotową kwestię.

Rada zaakceptowała rekomendowany przez DSP NBP i Koalicję na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności wariant programowania dalszego rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce, polegający na opublikowaniu części teoretyczno-diagnostycznej Programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce oraz przyjęciu takiego programu jako dwóch dokumentów: programu rządowego, zawierającego zadania kierowane do rządu i ministerstw, oraz

dokumentu wspierającego, w postaci zadań możliwych do realizacji przez pozostałe instytucje wskazane w tym programie (w tym NBP, ZBP, sektor bankowy).

Gdyby realizacja tego wariantu okazała się dla strony rządowej niemożliwa, Rada zarekomendowała rozważenie następującej alternatywy:

- odstąpienie od przyjmowania *Programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce* w formie dokumentu rządowego i opublikowanie go np. jako dokumentu Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności, albo
- opublikowanie części teoretyczno-diagnostycznej oraz przyjęcie *Programu* jako dokumentu nierządowego – przyjęcie dokumentu wyłącznie w tej części, która jest możliwa do realizacji przez pozostałe instytucje wskazane w Programie (w tym NBP, ZBP, sektor bankowy), z wyłączeniem zadań rządowych.

Prezentacja wyników badania zwyczajów płatniczych Polaków

Prezentację na ten temat przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 20 kwietnia 2012 r. Wyjaśniono, że przedmiotem prezentacji będą najważniejsze wyniki badania, zaś jego szczegółowe rezultaty zostaną przedstawione w terminie późniejszym. Poinformowano, że badanie zostało przeprowadzone przez NBP we współpracy z firmą PBS GDA na reprezentatywnej grupie 1000 Polaków w październiku i listopadzie 2011 r. oraz w styczniu 2012 r. Przeprowadzono je na tej samej grupie respondentów, łącząc dwie metody: ilościowe badanie CAPI oraz 3-dniowe badanie dzienniczkowe. Zaznaczono, że jest to pierwsze tego typu badanie w Polsce i jedno z nielicznych na świecie. Zastosowany sposób pomiaru był najdokładniejszy, poza zbieraniem danych od wszystkich Polaków. Omówiono kolejno:

- wskaźnik ubankowienia, zdefiniowany jako procentowy udział liczby osób posiadających konto osobiste w liczbie osób w badanej grupie,
- przyczyny nieposiadania konta osobistego,
- posiadanie i korzystanie z kart płatniczych przez posiadaczy konta osobistego,
- strukturę sposobów dokonywania codziennych płatności,
- strukturę miejsc dokonywania płatności,
- postawę Polaków wobec wprowadzenia opłaty w wysokości 1,5% wartości zakupów za płatność kartą.

W dyskusji wyrażono pogląd, że wyniki badania potwierdzają intuicyjną ocenę sytuacji w przedmiotowej dziedzinie. Podkreślono bardzo dużą wartość badania dzienniczkowego, uznając je za badanie pozwalające uzyskać najbardziej wiarygodne dane i za cenne źródło informacji o bieżących kwestiach związanych z rozwojem obrotu bezgotówkowego. Zaznaczono, że dotychczas metodę tę zastosowało tylko kilka banków centralnych z krajów UE. Zauważono,

że obecnie płatności bezgotówkowe stanowią już 18% ogółu płatności i przypomniano, że w *Programie rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce* zakładano wzrost, w dłuższym horyzoncie czasowym, udziału obrotu bezgotówkowego w całym obrocie do wartości 50%.

Zwrócono uwagę na wskazany wśród wyników badania znaczny odsetek osób niedostrzegających potrzeby posiadania karty. Na tym tle zaznaczono istotność dbania o to, aby proces płacenia kartą był przyjazny dla klienta. Mianem złej perspektywy określono fakt, że znaczny odsetek studentów i uczniów dokonuje płatności gotówką. Ze zdziwieniem odnotowano informację, że przy 30% kart płatniczych w Polsce wyposażonych funkcję płatności zbliżeniowej tylko 13% klientów ma świadomość posiadania takiej karty. Zauważono, że znaczna część polskiego społeczeństwa to osoby starsze, osoby o niskim wykształceniu, które obawiają się nowych rozwiązań technologicznych, dynamicznie wprowadzanych przez banki. Na tym tle postulowano celowość zdefiniowania docelowej grupy klientów, do których adresowane (dostosowywane) byłyby produkty bankowe.

Wyrażono pogląd, że zastosowana w badaniu metoda będzie dobrym narzędziem do obserwowania trendów w zwyczajach płatniczych Polaków.

Rada zapoznała się z najważniejszymi wynikami badania zwyczajów płatniczych Polaków, przeprowadzonego przez Narodowy Bank Polski.

Zwyczaj płatnicze Polaków i mieszkańców innych krajów na podstawie badań dziennikowych przeprowadzonych przez banki centralne w Polsce i innych krajach

Na posiedzeniu w dniu 14 grudnia 2012 r. Rada zajmowała się przedmiotowym tematem po raz drugi.

Zastosowaną metodę badawczą i wstępne wyniki badania NBP przedstawił Radzie na posiedzeniu w dniu 20 kwietnia 2012 r. Na posiedzeniu w dniu 14 grudnia 2012 r. zaprezentowano wersję 1.0 raportu na powyższy temat.

Poinformowano, że uzupełniającym materiałem do raportu głównego jest materiał, który porównuje badanie dziennikowe w Polsce z podobnymi badaniami, przeprowadzonymi przez 6 banków centralnych: Austrii, Niemiec, Holandii i Węgier oraz Australii i Kanady. Materiał uzupełniający zawiera próbę porównania, jak przedmiotowe badanie przedstawia się na tle innych badań w zakresie głównych parametrów. Wyjaśniono, że ponieważ badania te różniły się co do zakresu i zastosowanej metodyki, nie można ich porównywać pod względem wszystkich wskaźników.

Omówiono wybrane wskaźniki, dotyczące ubankowienia Polaków, a także szereg struktur charakteryzujących zwyczaj płatnicze Polaków w aspekcie możliwości i skłonności do korzystania przez nich z płatniczych instrumentów bezgotówkowych, głównie kart płatniczych. W szczególności poinformowano, że w przedmiotowym badaniu po raz pierwszy oszacowano

liczbę płatności dokonywanych w Polsce gotówką. Jednym z badanych elementów były postawy Polaków posiadających kartę płatniczą po wprowadzeniu opłaty 1 zł za wypłatę gotówki z obcego bankomatu. Okazało się, że 45% osób będzie szukać bankomatu, którego użycie nie spowoduje konieczności płacenia tej opłaty, 8% zdecyduje się na dokonywanie płatności bezgotówkowo, zaś 18% w dalszym ciągu będzie wypłacało gotówkę, ale rzadziej, za to większe kwoty.

Odnosząc się do wyników podobnych badań, przeprowadzonych w innych krajach, poinformowano, że ilościowa struktura płatności Niemców w 2008 r. była taka sama, jak w Polsce w 2012 r. i wyrażono nadzieję, że niebawem Polska osiągnie strukturę płatności zbliżoną do struktury holenderskiej z 2010 r. (32% płatności kartami debetowymi oraz 3% kartami przedpłaconymi, zaś 65% - gotówką).

Wyrażono pogląd, że zaprezentowane wyniki badań mogą posłużyć NBP i innym podmiotom jako źródło informacji w dalszych działaniach na rzecz rozwoju obrotu bezgotówkowego.

W dyskusji za najistotniejszą uznano reakcję Polaków na wprowadzenie opłaty 1 zł za podjęcie gotówki w obcym bankomacie. Przypomniano, że tylko dla 18% uczestniczących w badaniu wprowadzenie takiej opłaty nie miałyby większego znaczenia. Wyrażono pogląd, że wprowadzenie takiej opłaty, a także inne podobne inicjatywy, nie służą rozwojowi obrotu bezgotówkowego. Zdaniem niektórych uczestników dyskusji, możliwość nakładania opłat dodatkowych na wypłaty gotówki w bankomatach nie oznaczałaby, że każdy operator bankomatu skorzystałby z niej. Przypomniano, że pomysły *surchargingu* pojawiły się po obniżkach opłaty *interchange* w od wypłat w bankomatach, wprowadzonych przez organizacje VISA i MasterCard, i wyrażono sprzeciw wobec koncepcji powszechnego nakładania takiej opłaty. Zaprezentowano pogląd, że, być może, w przypadku nałożenia opłat na pobieranie gotówki z bankomatów niektórych operatorów byłyby zawierane porozumienia między różnymi operatorami.

Sugerowano, że finansowanie bankomatów w Polsce powiatowej poprzez wprowadzenie opłaty *surcharge* utrudniłoby rozwój bankomatów w tych obszarach ze względu na mniejszą zamożność ludzi tam zamieszkałych.

Przedstawiciel MF poinformował, że w czasie, gdy trwały dyskusje na temat zmian w projekcie ustawy o usługach płatniczych, pojawiły się głosy, iż operatorzy bankomatów powinni mieć możliwość nakładania dodatkowych opłat. W związku z tym wprowadzono odpowiedni zapis do projektu ustawy na początkowym etapie prac nad tym projektem. W procesie legislacyjnym koncepcja ta zyskała silne poparcie banków spółdzielczych, PKO BP S.A., BZ WBK S.A. i Banku Pekao S.A. W związku z powyższym zwrócił się on do ZBP z prośbą o przedstawienie stanowiska Związku w przedmiotowej kwestii.

Prezes Zarządu ZBP poinformował, że jedna część banków popiera powyższą koncepcję, druga część jest jej przeciwna albo się w tej kwestii nie wypowiada. Zaznaczył ponadto, że rynek reaguje

na sygnały o potencjalnych zmianach w różny sposób, zależnie od okoliczności. Inaczej reagował wtedy, gdy realna wydawała się kwestia uregulowania wysokości opłaty *interchange* w drodze samoregulacji lub regulacja przyjmie inny kształt, a inaczej, gdy pojawiła się perspektywa regulacyjnego rozwiązania tej kwestii w sposób, który, jego zdaniem, burzy rynek. W istniejącej sytuacji Prezes Zarządu ZBP zaproponował zorganizowanie spotkania sektora bankowego w celu przedyskutowania problemu. Ponadto wyraził on pogląd, iż podjęcie inicjatywy o znaczeniu strategicznym dla rozwoju rynku, takiej, jak regulacja kwestii opłaty *interchange* lub możliwość nakładania dodatkowych opłat przez operatorów bankomatów, powinno być poprzedzone dokonaniem oceny skutków tej regulacji dla rynku z udziałem jego uczestników.

W komentarzu do powyższej wypowiedzi przedstawiciel MF zauważył, że ocenę skutków regulacji trzeba będzie przeprowadzić względem stanu, w którym dwie organizacje kartowe podjęły decyzję o zakazie nakładania dodatkowych opłat, w sposób, jego zdaniem, nieprzejrzysty, typowy dla monopolu,. Wyjaśnił on, że projekt regulacji jedynie usuwa pewną nierównowagę na rynku poprzez stwierdzenie, że można wprowadzać przedmiotowe opłaty. Dotychczas takiej możliwości nie było. Przy braku precyzyjnej oceny skutków regulacji, niezależnie od stanu, wobec którego taka ocena byłaby dokonywana, można tylko wprowadzić możliwość uzgadniania pomiędzy uczestnikami rynku parametrów ich współpracy. Jego zdaniem, faktyczna sytuacja ekonomiczna uniemożliwia takie negocjacje.

Przewodniczący Rady uznał kwestię wprowadzenia możliwości pobierania opłaty *surcharge* przy wypłatach z bankomatów za zagadnienie bardzo ważne. Zadeklarował, że również NBP prześle swoją opinię w tej sprawie.

Rada zapoznała się z raportem *Zwyczajne płatnicze Polaków i mieszkańców innych krajów na podstawie badań dziennikowych przeprowadzonych przez banki centralne w Polsce i innych krajach.*

Prezentacja wyników badania postaw Polaków powyżej 60. roku życia wobec obrotu bezgotówkowego

Wyniki badania postaw Polaków powyżej 60. roku życia wobec obrotu bezgotówkowego przedstawiła, w formie prezentacji, prof. Dominika Maison z Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego. Poinformowała ona, że osoby powyżej 55. roku życia stanowią 24% polskiej populacji i udział tej grupy będzie rósł. Jest to grupa najmniej ubankowiona, zarówno pod względem liczby posiadaczy rachunków bankowych i kart płatniczych, jak również pod względem aktywności w korzystaniu z usług bankowych. Prof. D. Maison wyjaśniła, że przedmiotowe badanie zostało przeprowadzone na reprezentatywnej grupie 1500 osób powyżej 60. roku życia z wykorzystaniem grupy kontrolnej osób w wieku 55-60 lat metodą wywiadów osobistych.

Za jeden z najważniejszych wniosków z badania prof. D. Maison uznała niejednorodność badanej grupy pod względem wartości i stylu życia. Konsekwentnie, brak jednorodności zaobserwowano także w sferze finansów. W badaniu wykorzystano metodę statystyczną opartą na analizie skupień. Prof. D. Maison wyjaśniła, że metoda ta pozwala wyodrębnić tzw. segmenty, czyli podgrupy jednorodne wewnątrznie, ale różniące się między sobą. Na podstawie powyższej analizy wyodrębniono 5 podgrup różniących się m. in. podejściem do korzystania z usług bankowych oraz potencjałem w tej dziedzinie. Grupy te otrzymały następujące nazwy: ubankowieni optymiści, znużeni życiem, bierni materialisci, rodzinni niematerialisci i wykluczeni tradycjoniści. Udział poszczególnych grup w populacji osób powyżej 60. roku życia był zawarty w przedziale od 14% (ubankowieni optymiści) do 25% (wykluczeni tradycjoniści). Prof. D. Maison poinformowała, że grupę najstarszą tworzą wykluczeni tradycjoniści, zaś najmłodszą – ubankowieni optymiści, jednak różnice między średnią wieku dla poszczególnych grup są niewielkie. Ubankowieni optymiści są grupą najlepiej wykształconą, zaś wykluczeni tradycjoniści mają relatywnie najniższe wykształcenie. Następnie prof. D. Maison omówiła główne cechy poszczególnych grup, zwracając w szczególności uwagę na korelację między wiekiem a stosunkiem do własnego życia, poziomem mentalnym i stosunkiem do własnego stanu posiadania. Zwróciła uwagę w szczególności na grupę biernych materialistów. Poinformowała, że dla osób z tej grupy stan posiadania jest źródłem poczucia własnej wartości i kryterium oceny innych ludzi. Zaznaczyła, że osoby o takiej mentalności spotyka się we wszystkich grupach wiekowych, od 20-latków począwszy. Prof. D. Maison zwróciła również uwagę na grupę rodzinnych niematerialistów. Jej zdaniem, jest to grupa o dużym potencjale z punktu widzenia rozwoju obrotu bezgotówkowego, m. in. ze względu na pozytywne nastawienie do banku. W stosunku do osób z tej grupy dobre rezultaty przyniosłyby działania edukacyjne, zwłaszcza prowadzone przez osoby bliskie, co zapewniłoby im poczucie bezpieczeństwa. Następnie prof. D. Maison omówiła ubankowienie w poszczególnych grupach. Poinformowała m. in., że w grupie ubankowionych optymistów prawie 100% populacji posiada rachunek bankowy, zaś w grupie znużonych życiem udział ten wynosi 95%. W konkluzji prof. D. Maison stwierdziła, że osoby powyżej 60. roku życia nie stanowią jednorodnej grupy, zatem zwiększenie poziomu ich ubankowienia i korzystania z obrotu bezgotówkowego wymaga stosowania specyficznych sposobów oddziaływania na każdą z wyodrębnionych podgrup. Poinformowała ona, że kolejne badanie o charakterze jakościowym, planowane na najbliższe miesiące, będzie dotyczyło właśnie znalezienia sposobu skutecznej komunikacji z każdą z grup.

W dyskusji przedstawiciel NBP poinformował, że przedmiotowe badanie zostało przeprowadzone dla grupy osób starszych m. in. z uwagi na to, że Komisja Europejska ogłosiła rok 2012 rokiem aktywizacji osób starszych i solidarności międzypokoleniowej. Również NBP podjął pewne działania ukierunkowane na osoby starsze, będące grupą o najniższym ubankowieniu,

przygotowując nowy program, o nazwie *Akademia Dostępne Finanse*, do przeprowadzenia przez najbliższe kilka lat. Ma on na celu m. in. zwiększenie ubankowienia, ograniczenie wykluczenia finansowego i promocję obrotu bezgotówkowego. Program będzie realizowany na terenie całej Polski przy współpracy ZBP i BFG. Przedstawiciel NBP wyraził nadzieję na to, że poprzez działania lokalne, poprzez grupę wybranych osób, przedstawicieli różnych organizacji pozarządowych, organizacji samorządowych, a także przedstawicieli świata nauki w ramach struktur lokalnych będzie można osiągnąć lepsze rezultaty, niż w przypadku oddziaływania „centralnego”. Dodał, że w realizacji powyższego programu z pewnością zostaną wykorzystane rezultaty badań przedstawione przez p. D. Maison.

Prezes Zarządu ZBP zwrócił się z prośbą o zorganizowanie prezentacji na przedmiotowy temat dla grupy zainteresowanych banków.

W dyskusji wyrażono zainteresowanie zmianami czasowymi w przedmiotowej dziedzinie i możliwością przedstawienia wyników „oczyszczonych” z naturalnych trendów demograficznych. Odnosząc się do powyższych kwestii, prof. D. Maison poinformowała, że przedstawione badanie było pierwszym takim badaniem, wobec tego nie można przedstawić jeszcze zmian jego wyników, zachodzących w czasie. W drugiej sprawie wyraziła ona pogląd, że wskutek naturalnych zmian demograficznych badana grupa będzie się zmniejszała i jej członkowie będą z czasem zastępowani przez osoby o inaczej ukształtowanej mentalności. Jest to, jej zdaniem, naturalna tendencja, na potwierdzenie której brak jest obecnie „twardych” dowodów, a powyższy wniosek ma charakter intuicyjny.

Rada zapoznała się z wynikami badania postaw Polaków powyżej 60. roku życia wobec obrotu bezgotówkowego.

Wdrażanie dobrych praktyk w zakresie obsługi osób niepełnosprawnych przez banki

Materiał na powyższy temat przedstawił Związek Banów Polskich na posiedzeniu Rady w dniu 29 czerwca 2012 r. Poinformowano, że od dłuższego czasu ZBP współpracuje z różnymi organizacjami reprezentującymi osoby niepełnosprawne w Polsce po to, żeby w poszczególnych segmentach doskonalić kontakty, usługi i dostępność banków dla osób dotkniętych różnymi rodzajami niepełnosprawności. W efekcie powstał dokument o charakterze szerszym, któremu ZBP chce nadać status rekomendacji. Został on ostatnio skierowany w celu zaopiniowania do 33 organizacji skupiających osoby niepełnosprawne.

Poinformowano, że prace nad przedmiotowym dokumentem toczyły się początkowo w Zespole ds. Podstawowego Rachunku Bankowego, działającym w ramach Komitetu ds. Systemu Płatniczego przy ZBP, a następnie w nowo powołanym Zespole ds. Obsługi Osób Niepełnosprawnych w Bankach, działającym w ramach Komitetu ds. Jakości Usług Finansowych. Omówiono

poszczególne etapy prac nad przedmiotowym dokumentem. Poinformowano, że przygotowywany projekt rekomendacji w sprawie obsługi osób niepełnosprawnych aktualnie jest w ostatniej fazie konsultacji z podmiotami zewnętrznymi, którymi są podmioty reprezentujące interesy osób niepełnosprawnych, Komisja Etyki Bankowej, Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych i Rzecznik Praw Obywatelskich. Jest to pierwszy tego typu materiał przygotowywany przez ZBP i na obecnym etapie jego celem jest udzielenie bankom pewnych wskazówek w celu funkcjonalnego i efektywnego wykorzystania istniejących mechanizmów, instrumentów i zasobów w bankach z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa. Przechodząc do omówienia zakresu rekomendacji, poinformowano, że skoncentrowano się w niej na czterech podstawowych „kanałach obsługi”, którymi są: placówka banku, kanał telefoniczny, bankomat i Internet, i na trzech podstawowych grupach niepełnosprawności, tzn. na grupach osób z dysfunkcjami wzroku, słuchu oraz z dysfunkcjami ruchowymi. Rekomendacja nie dotyczy osób dotkniętych więcej niż jedną z wymienionych dysfunkcji. W rekomendacji zawarto również pewne kwestie ujęte w sposób ogólny, np. zagadnienia architektoniczne, powołując się na materiały obszernie traktujące o tych kwestiach, a przede wszystkim nawiązując do odpowiednich aktów prawnych. Analogicznie postąpiono w przypadku dostosowania stron internetowych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wspomniano o tym, że w rekomendacji znajdują się odwołania do przepisów kodeksu cywilnego, w szczególności w zakresie zawierania umów przez osoby niedowidzące. Podkreślono, że banki powinny zaktualizować swoje wewnętrzne procedury stosownie do zmian prawnych w tej dziedzinie.

Wyrażono pogląd, że w najbliższym czasie zaistnieje potrzeba dalszej pracy nad udoskonaleniami dla osób niepełnosprawnych w bankach. Poinformowano o dużym zainteresowaniu przedmiotowymi pracami, przejawianym zarówno przez instytucje reprezentujące osoby niepełnosprawne, jak i przez banki, czego dowodem jest udział reprezentantów 13 banków w pracach Zespołu ds. Obsługi Osób Niepełnosprawnych w Bankach. Poinformowano, że po zakończeniu konsultacji projekt albo będzie zostanie przedstawiony Zarządowi ZBP jako ostateczny, albo wróci do Zespołu w celu odbycia powtórnej procedury konsultacyjnej.

W dyskusji z uznaniem odniesiono się do przedmiotowej inicjatywy ZBP. Nawiązując do zaprezentowanego materiału, wyrażono pogląd, że warto zastanowić się nad opracowaniem rekomendacji lub zaleceń wykorzystując podstawy zarządzania procesowego. Zaprezentowany materiał jest elementem posprzedażowym, brakuje w nim natomiast elementów przedsprzedażowego i sprzedażowego, które należałoby go uzupełnić.

Uznano za wskazane zawarcie w rekomendacji sugestii kierowania osób niepełnosprawnych do tych kanałów komunikacji z klientem, które są pozbawione barier szczególnie uciążliwych dla osób z określonym rodzajem dysfunkcji.

Rada zapoznała się z informacją Związku Banków Polskich na temat wdrażania dobrych praktyk w zakresie obsługi osób niepełnosprawnych przez banki.

2.2.3. Opinie Rady na temat opracowań przeznaczonych do przedłożenia Zarządowi NBP

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2011 r.

Na posiedzeniu w dniu 20 kwietnia 2012 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2011 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2012 r.

Na posiedzeniu w dniu 21 września 2012 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2012 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

3. Podsumowanie

W 2012 roku Rada prowadziła działalność odpowiadającą zakresowi jej zadań, określone w *Uchwale Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego.*

W omawianym okresie, podczas pięciu posiedzeń, Rada rozpatrzyła zagadnienia objęte 38 tematami, realizując, z jednym wyjątkiem, wszystkie zadania zawarte w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2011 r.* i omawiając 6 dodatkowych tematów nieujętych w *Planie*. Materiały do dyskusji zostały opracowane przez NBP, ZBP, KIR S.A. KDPW S.A. i p. prof. D. Maison z Wydziału Psychologii UW.

W roku sprawozdawczym w działalności Rady zdecydowanie dominowały zagadnienia związane z usprawnianiem obrotu płatniczego, a wśród nich problematyka dalszego rozwoju obrotu bezgotówkowego, zwłaszcza zagadnienia związane z rynkiem kart płatniczych w aspekcie rozwoju obrotu bezgotówkowego. Za szczególnie ważne należy uznać prowadzone z inicjatywy Rady prace nad rozwiązaniami zmierzającymi do redukcji opłat kartowych w Polsce.

Istotna była także tematyka dotycząca włączania się polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego Unii Europejskiej. W tym kontekście na uwagę zasługuje tematyka związana z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiającym wymogi techniczne dla poleceń przelewu i poleceń zapłaty oraz zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 924/2009 oraz z przygotowaniem do implementacji usług CCP dla rynku OTC realizowanych przez KDPW.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Rada stanowiła forum wymiany informacji, poglądów i opinii w sprawach istotnych dla funkcjonowania polskiego systemu płatniczego. W powyższych kwestiach Rada wypracowywała wspólne opinie, stanowiska, rekomendacje i wnioski oraz inicjowała działania niezbędne do realizacji uzgodnionych i przyjętych propozycji, pełniąc rolę koordynatora działań Narodowego Banku Polskiego, Związku Banków Polskich oraz innych podmiotów - uczestników polskiego systemu płatniczego.

Rada ds. Systemu Płatniczego zwraca się do Zarządu Narodowego Banku Polskiego z wnioskiem o przyjęcie niniejszego sprawozdania.

Piotr Wiesiołek

Pierwszy Zastępca Prezesa
Narodowego Banku Polskiego

**Członkowie Rady ds. Systemu Płatniczego oraz osoby zastępujące członków Rady
w 2012 roku**

1.	Piotr Wiesiołek	Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP – Pierwszy Zastępca Prezesa NBP
2.	Krzysztof Pietraszkiewicz	Wiceprzewodniczący Rady, Prezes Zarządu Związku Banków Polskich
3.	Piotr Alicki	Zastępujący Członka Rady, Wiceprezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
4.	Jacek Bartkiewicz	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.
5.	Janusz Diemko	Członek Rady, Prezes Zarządu First Data Polska S.A.
6.	Grzegorz Długosz	Zastępujący Członka Rady, Członek Zarządu First Data Polska S.A. (upoważnienie jednorazowe na posiedzenie Rady w dniu 20 kwietnia 2012 r.)
7.	Richard Gaskin	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku BPH S.A.
8.	Zbigniew Jagiełło	Członek Rady, Prezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
9.	Andrzej Jakubiak	Członek Rady, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego
10.	Jerzy Józkowiak	Członek Rady, Prezes Zarządu Poczty Polskiej S.A.
11.	Wojciech Kwaśniak	Zastępujący Członka Rady, Zastępca Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego
12.	Luigi Lovaglio	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A.
13.	Kazimierz Małecki	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A.
14.	Tadeusz Parys	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Departamentu Licencji Bankowych i Instytucji Płatniczych w Urzędzie Komisji Nadzoru Finansowego (upoważnienie jednorazowe na posiedzenie Rady w dniu 30 marca 2012 r.)
15.	Tomasz Pasikowski	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor ds. Operacji i Bezpieczeństwa, BRE Bank S.A.
16.	Iwona Sroka	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.
17.	Cezary Stypułkowski	Członek Rady, Prezes Zarządu BRE Banku S.A.
18.	Jerzy Zań	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Zarządzający Banku BPH S.A.
19.	Adam Tochmański	Sekretarz Rady, Dyrektor Departamentu Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego

Roczny Plan pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2012 r.

I. 30 marca

1. Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2011 r. (NBP) – **A**
2. Przyjęcie *Rocznego planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2012 r.* (NBP) – **A**
3. Raport z prac Zespołu Roboczego ds. Opłaty *Interchange* (NBP) – **A**
4. Kryteria oceny programów organizacji kartowych (NBP) – **A¹**
5. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2011 r. (NBP) – **A¹**
6. Dostęp do zwykłego rachunku płatniczego – Zalecenie Komisji Europejskiej (ZBP) – **A¹**
7. Prezentacja wyników badania zwyczajów płatniczych Polaków (NBP) – **A¹**
8. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w IV kwartale 2011 r. (NBP) – **B**
9. Informacja o kartach płatniczych – IV kwartał 2011 r. (NBP) – **B**
10. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2011 r.) (NBP) – **B**
11. Informacja nt. podmiotów prowadzących działalność polegającą na realizowaniu międzynarodowych przekazów pieniężnych (NBP) – **B**
12. Nowelizacja rozporządzenia Ministra Finansów dotycząca zakresu informacji o transakcjach oszukańczych z wykorzystaniem kart płatniczych (ZBP) - **B**

II. 29 czerwca

1. Możliwe warianty programowania rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce (NBP) – **A**
2. Stanowisko organizacji płatniczych wobec propozycji zmian w wysokości i strukturze opłat *interchange* od bezgotówkowych transakcji kartowych na rynku polskim (VISA, MasterCard) – **A**
3. Wdrażanie dobrych praktyk w zakresie obsługi osób niepełnosprawnych przez banki (ZBP) – **A**

¹ Na posiedzeniu w dniu 30 marca 2012 r. Rada postanowiła omówić pkt. 4-7 na posiedzeniu dodatkowym, które odbędzie się w kwietniu 2012 r. [przyp. DSP NBP]

4. Zwyczaje płatnicze Polaków i mieszkańców innych krajów na podstawie badań dzienniczkowych przeprowadzonych przez banki centralne w Polsce i innych krajach (NBP) – **A**
5. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w I kwartale 2012 r. (NBP) – **B**
6. Informacja o kartach płatniczych – I kwartał 2012 r. (NBP) – **B**
7. Informacja nt. stanu prac dotyczących systemu SORBNET2 (NBP) – **B**
8. Zmiany w zasadach realizacji polecenia zapłaty w Polsce wynikające m. in. z wejścia w życie ustawy o usługach płatniczych (ZBP) – **B**
9. Almanach płatniczy dla osób wykluczonych finansowo (ZBP) – **B**

III. 21 września

1. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2012 r. (NBP) – **A**
2. Stan przygotowań do implementacji usług CCP dla rynku OTC realizowanych przez KDPW (KDPW S.A.) – **A**
3. Stan prac nad realizacją *Programu redukcji opłat kartowych w Polsce* (NBP) – **A**
4. Elektroniczna faktura – problem prezentacji treści faktury w usługach bankowych typu EBPP (ZBP, KIR S.A.) – **A**
5. Wyniki badań dotyczących postaw osób starszych w zakresie korzystania z usług bankowych, instrumentów płatniczych oraz nowoczesnych technologii (prof. D. Maison) – **A**
6. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w II kwartale 2012 r. (NBP) – **B**
7. Informacja o kartach płatniczych – II kwartał 2012 r. (NBP) – **B**
8. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2011 r. – czerwiec 2012 r.) (NBP) – **B**

IV. 14 grudnia

1. Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2011 r. (NBP) – **A**
2. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w III kwartale 2012 r. (NBP) – **B**
3. Informacja o kartach płatniczych – III kwartał 2012 r. (NBP) – **B**
4. Informacja nt. funkcjonowania Systemu Rozliczeń Płatności Natychmiastowych (SRPN) (KIR S.A.) – **B**
5. Informacja nt. stanu prac dotyczących systemu SORBNET2 (NBP) – **B**
6. Sprawozdanie z wdrażania SEPA w Polsce (ZBP) – **B**